

Stockholms stads industriverksstyrelse.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60. Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Vid den kommunala omorganisationen år 1920 sammanfördes förvaltningen av Stockholms gas-, elektricitets- och vattenledningsverk under en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk, numera *Stockholms stads industriverksstyrelse*. Denna trädde i verksamhet den 10 april 1920.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handha förvaltningen av stadens gas- och vattenverk, elektricitetsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. På styrelsen ankommer att antaga och entlediga entreprenörer för gas-, vatten- och elektriska ledningar samt avloppsledning, efter de närmare bestämmelser, som av stadsfullmäktige meddelas. Styrelsen har dessutom att ombesörja de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. Under industriverksstyrelsen lyda gas- och vattenverket samt elektricitetsverket.

Industriverksstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga direktörerna för gas- och vattenverket samt elektricitetsverket, var för sitt förvaltningsområde, närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot jämte suppleanter för dem, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för respektive verk, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads industriverksstyrelse, fastställd av ÖA 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 64, 1950: nr 7, 1953: nr 34). Arbetsordning 27 mars 1931 för styrelsen jämte instruktion för direktören och [överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken, direktören för vattenledningsverket] samt styrelsens sekreterare, med ändr. 23 mars 1942.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 151,662,000 kr. (därav engångs 125,000 kr.), dessutom förlagsmedel 66,350,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr., lånemedel, i linjen 69,185,100 kr., inom linjen 29,976,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 178,409,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr.

Industriverksstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 540500 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Lundström, P. J.**, faktor.

Övriga ledamöter.

Eriksson, A., f. d. ombudsman.

Fredlund, K. G. G., direktör.

***Norén, E. H.**, kamrerare.

***Sundström, E. T.**, sekreterare, stadsfullm.

Viktorin, A. F., avdelningschef, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

- Bergström, S. A. B., ingenjör.
 Jonson, E. G. D., ombudsman.
 *Karlsson, Tore E., skyddsombudsman, stadsfullm.
 *Pettersson, K. V., ingenjör.
 Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.
 *Åkerman, O. M. J., civilingenjör.

Sekreterare.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 123).

Industriverksstyrelsens delegerade.

- Agrenius, G. B., ordf.; Fredlund, K. G. G.;
 Lundström, P. J., vice ordf.
 Suppleanter²⁾: Eriksson, A.; Norén, E. H.;
 Sundström, E. T.; Viktorin, A. F.; Åkerman,
 O. M. J.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av industriverksstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

- Gustavsson, K. G., tjänsteman.
 Kulin, H. V., chaufför, ordf.
 Olsson, R. C., sekreterare.

Suppleanter:

- Hedlund, E. Å., förste byråsekreterare.
 Karlmann, K. O. S., målarmästare.

Industriverksstyrelsens expedition.

Torgsgatan 22, Va.; t. 22 30 60; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Expeditionen förestås av sekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid styrelsens och dess delegerades sammanträden.

Av de å stadskansliets stat upptagna stads-

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanterna hrr Åkerman, Bergström och Rosenberg i nu nämnd ordning, för vice ordföranden samt ledamöterna hrr Eriksson och Sundström, suppleanterna hrr Jonson, Pettersson och Karlson i nu nämnd ordning samt för ledamöterna hrr Fredlund, Norén och Viktorin suppleanterna hrr Bergström, Rosenberg och Åkerman i nu nämnd ordning — i sista hand bestämmes ordningen för suppleanternas tjänstgöring efter deras tjänstetid i styrelsen, men vid lika tjänstetid efter ålder såsom stadsfullmäktigt eller efter levnadsålder.

²⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanterna hrr Åkerman, för vice ordföranden suppleanterna hrr Sundström och Eriksson samt för ledamöterna hrr Fredlund suppleanterna hrr Norén och Viktorin.

advokaterna tjänstgör en hos industriverksstyrelsen såsom dess ombudsman. Styrelsen har åt denne uppdragit att jämväl vara styrelsens sekreterare.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 89,000 kr.

Sekreterare och ombudsman.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 123 och ovan); mottagningstid: 10—11; t. 22 30 60 eller 23 65 40.

Sekreterare (28).

Tholson, C.-R.; t. 22 30 60.

Förste kontorsskrivare (16).

Andersson, Margit E.; t. 22 30 60.

Ett kanslibiträde.

Gas- och vattenverket.

Torgsgatan 22-30, Va.: telefoner, se nedan.

På uppdrag av finans-, industri- och personalborgarråden har stadskansliets organisationsavdelning under år 1952 utarbetat ett förslag till sammanslagning av gas- och vattenledningsverken. Förslaget, som endast avsåg topporganisationen samt verksindelningen i stort, innebär, att de båda verken skulle sammanföras till ett gas- och vattenverk under ledning av en direktör, som till sitt förfogande finge ett mindre kansli. Under direktören skulle sortera fem självständiga avdelningar för vardera gasproduktion, vattenproduktion, distribution av gas och vatten, en ekonomiafdelning samt slutligen en avdelning för kolinköp och koks försäljning.

Industriverksstyrelsen, som fann, att betydande ekonomiska fördelar stode att vinna vid en samordning av de båda verken, tillstyrkte organisationsavdelningens förslag men ansåg, att frågan om hur det nya verkets distributionsproblem skulle lösas, borde bli föremål för förnyad prövning i samråd med den nye direktören, sedan denne trätt i tjänst. Stadsfullmäktige beslöt den 29 juni 1953 att i princip godkänna en samordning av gas- och vattenledningsverken till ett gemensamt verk, benämnt *Stockholms gas- och vattenverk*, i sina huvuddrag organiserat på sätt ovan nämnts (jfr Utl. 1953: nr 258).

Samordningen av de båda verken påbörjades den 1 november 1953, sedan direktör tillträtt för det gemensamma verket.

Gasverket.

Den första förordningen om allmän gatulys-hållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om

anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något förmigt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmenämnden. Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överlät staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, Kl ar a g a s v e r k e t. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket (Klaragasverket) till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom Norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, V ä r t a g a s v e r k e t, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket, och verket nedlades definitivt hösten 1922.

Värtagasverket har sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats och utgör numera en kemisk-teknisk industri av betydande mått. Utöver gas och koks utvinnes vid tillverkningen ett flertal biprodukter av nationalekonomisk betydelse. Gasen tillverkas numera uteslutande i kammarugn. Stadsfullmäktige beviljade den 21 juni 1948 ett anslag av 18,570,000 kr. för anläggande av ett nytt kammarugnsystem varigenom antalet kamrare kommer att ökas med 57 till sammanlagt 145. Anläggningen, som uppförts, har delvis tagits i drift under år 1953. Den nominella kapaciteten motsvarar för närvarande avgasning av 1,250 ton stenkol per dygn men ökar

successivt, vartefter som de nya kammarugnarna tagas i drift. För ugnarnas undereldning användes dels generatorgas, som framställs i en särskild centralgeneratoranläggning med 10 st. gasgeneratorer, och dels i vissa fall kolgas från kammarugnarna. Den erhållna koksen sorteras och utlämnas medelst 2 st. koksorteringsverk och en större koksficka. Som reserv för gastillverkningen finnes ett vattengasverk med 4 st. vattengasgeneratorer, vardera med en maximal kapacitet av 50,000 kbm karburerad eller 35,000 kbm okarburerad vattengas per dygn. Fem gasklockor med en sammanlagd volym av 414,000 kbm äro i bruk, varav fyra äro belägna vid Värtagasverket och en vid Sabbatsberg. För gasens distribuering fanns tidigare två pumpstationer för högttryck med tillhörande 51 st. regulatorstationer, vilka huvudsakligen förse stadens ytterområden och övriga förorter med gas samt en pumpstation för medeltryck med tillhörande 9 st. regulatorstationer för de centrala stadsdelarna. Dessa ha nedlagts, sedan en högttryckspumpcentral under år 1953 tagits i drift vid Värtagasverket.

För belysande av omfattningen av gasverkets nuvarande verksamhet må följande data nämnas, avseende år 1953: antal gasabonnenter 255,000 st., tillverkad gas 139 milj. m³, tillverkad koks utöver ugnsränsle 251,000 ton och huvudrörnätets längd 894 km.

Den offentliga gatubelysningen med gas upphörde under år 1941, då de sista gaslyktorna ersattes med elbelysning. Gasen användes numera helt för värmeändamål. Den första specialtaxan för kokgas infördes redan år 1885. Först efter första världskriget, på 1920-talet, började gaspisar bli standard i hushållen. För närvarande finnas, förutom gaskök i äldre fastigheter, över 200,000 st. gasspisar inkopplade. Parallellt härmed har en stark utveckling av gasförbrukningen inom hantverk, industri och restaurangkök ägt rum. Sedan år 1945 har vidare en stark efterfrågan på gas för uppvärmning av småstugor och villor uppstått. Ungefär 60 % av den distribuerade gasen förbrukas inom hushållen och c:a 40 % för industriellt ändamål.

Som ovan nämnts, utvinns vid gasens rening ett flertal betydelsefulla biprodukter. Vid fabriktionen framställda tjärprodukter uppgå numera till c:a 13,000 ton per år, och kapaciteten för förädling av dessa produkter kommer att ökas, när en ny tjärfabrik, som är under uppförande, tagits i drift. Ammoniak, som bearbetas till ammoniumsulfat och kaustik ammoniak, uppgår till c:a 3,000 ton per år. Olika bensolprodukter slutligen uppgå till mera än 3,000 ton per år, huvudsakligen renbensol, rentoluol och renxylol.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 19 december 1949, fastställt av överståthållarämbetet den 20 januari 1950, nedlades det för gas- och elektricitetsverken tidigare gemensamma direktörskontoret från och med år 1950. Chefskapet över gasverket och elektricitetsverket utövides därefter av en direktör för vardera verket.

Som inledningsvis anförts här ovan under gas- och vattenverket ha stadsfullmäktige den 29 juni 1953 beslutat, att gasverket och vattenledningsverket från och med den 1 september 1953 skola sammanslås till ett verk, benämnt Stockholms gas- och vattenverk. Samordningen av de båda verken påbörjades den 1 november 1953.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms [gasverk och elverk], antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). SF hava vid olika tillfällen beslutat om gaspriset samt fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (29 april 1912), till Råsunda (16 juni 1913), till Nya Hagalund (29 juni 1914) och till Huvudsta (20 juni 1929). SF hava därjämte bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av gas till enskilda anläggningar utom staden samt att besluta om eventuella erforderliga krisåtgärder. Sedan 11 juni 1951 utgör normaltaxan, avsedd för en årsförbrukning av 1—2,220 kbm, 18 öre per kbm jämte en fast avgift av 9 kr. per år (Kf 1951: nr 35). För större förbrukare gälla specialtaxor; för gasleverans utom Stockholm är gaspriset 2 öre per kbm högre.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 64,935,000 kr., dessutom förlägsmedel 25,000,000 kr., kapitalbudgeten, låneandel, i linjen 3,320,000 kr., inom linjen 5,880,000 kr.; inkomster: 62,150,000 kr.

Vattenverket.

Under tiden före vattenverkets tillkomst voro de Stockholms innevånare, som icke ägde tillgång till enskilda brunnar, för sitt behov av vatten hänvisade — förutom till vattendragen — till vissa allmänna brunnar, som anlades och underhöllos på stadens bekostnad.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd att vid Skanstull anlägga ett allmänt vattenverk med tillhörande ledningar för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla & den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöto stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Borsnäs och Mälaren, anlägga ett nytt vattenverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar & ett berg, söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. **Norsborgsverket**, som invigdes den 4 oktober 1904, har sedermera avsevärt utvidgats. Den senaste utbyggnaden var färdigställd under år 1953. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. De till denna hörande filterbassängerna användas dock fortfarande delvis som friluftsbad.

För att jämte Norsborgsverket tillgodose stadens växande vattenbehov har i enlighet med

stadsfullmäktiges beslut den 16 juni 1930 anlagts ett vattenverk å Lovön invid Mörbyfjärden. Detta verk, **Lovöverket**, som invigdes den 20 maj 1933, utvidgades åren 1937—1938. Ytterligare utvidgning beslöto stadsfullmäktige den 18 februari 1952. Den sammanlagda produktionskapaciteten för båda verken utgör normalt omkring 350,000 kbm per dygn.

Som vattentäkt användes vid båda vattenverken i huvudsak Mälaren. Tidvis utgör dock även Borsnäs vattentäkt för Norsborgsverket. Vid båda verken genomgår vattnet först en kemisk rening genom fällning med aluminiumsulfat jämte snabbfiltrering och därefter en biologisk rening genom långsamfiltrering. Dessutom kalkas och kloreras allt vatten.

Inom stadens område finnas förutom vattenreservoaren vid sjön Trekanten ytterligare tre större sådana, nämligen i Vanadislunden, vid Uggleviksskällan samt vid Kampementsbacken, med en sammanlagd effektiv reservoarvolym om c:a 56,000 kbm. Under uppförande är därjämte en reservoar vid Tallkrogen, vilken beräknas vara färdigbyggd under år 1954. Reservoaren vid Kampementsbacken ligger c:a 28 m lägre än övriga reservoarer, varför den försetts med ett pumpverk, som trycker vattnet från reservoaren in i röret under tömningsperioderna. Pumpverket manövreras normalt från Norsborgsverket. För vattentryckets höjande inom vissa högt belägna stadsområden finnes ett vattentorn med pumpverk vid Mosebacketorg samt dessutom 25 å 30 helautomatiska högzonspumpverk.

Huvudtillförselledningarna från vattenverken till staden samt distributionsnätet inom stadsområdet utgöras vid 1954 års ingång av 1,240 km rör av olika dimensioner med en största diameter av 1,2 meter. Utanför Stockholms jurisdiktionsgräns levererar verket vatten bland annat till delar av Solna samt till Lidingö, Nacka och Huddinge. Den 18 februari 1952 anvisade stadsfullmäktige 4,750,000 kr. till en ny huvudledning från Lovöverket till Hässelby gård, vilken ledning beräknas vara färdigställd under år 1954.

Administrationsbyggnaden vid Torsgatan togs i bruk år 1906.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades år 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under dåvarande byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen. Som tidigare anförts under gasverket ha stadsfullmäktige den 29 juni 1953 beslutat, att gasverket och vattenledningsverket skola sammanslås till ett verk, benämnt Stockholms gas- och vattenverk. Samordningen påbörjades den 1 november 1953.

Under vattenverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillflödena till Bornsjön.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms [vattenledningsverk], fastställt av ÖÅ 16 juli 1925 (Kf 1925: nr 14), med ändr. Taxa för vatten, levererat inom Stockholm av Stockholms [vattenledningsverk], fastställt av ÖÅ 9 dec. 1924, med ändr. senast av SF 29 juni och 15 okt. 1951 (Kf 1951: nr 35, 68). Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 22 öre per kbm (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 16,168,000 kr. (därav engångs 125,000 kr.), dessutom förlagsmedel 6,350,000 kr.; kapitalbudgeten 325,000 kr., lånemedel, i linjen 8,145,000 kr., inom linjen 30,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 18,735,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr.

Direktör (B 22).

Nilsson, B. M. (förordn. t. o. m. ³¹/10 1959); t. 22 30 60 och 34 03 60; mottagningstid: 14—15.

Kamrerare (26)

(därjämte arvode för sekreterargöromål 1,884 kr. utan rörl. tillägg).

Vakant, *tf.* Jacobsson, E. H.

Gasverket.

Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60); t. 22 30 60 (växel); expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30); mottagningstid för avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30). Gasverkets koks-försäljning: t. 34 06 20 (även växel 223060). Värtagasverket: t. 23 30 90 (växel).

Ekonomiförvaltning.

Kontorschef (33).

Fritzell, E.

Bokföringskontor.

Kamrerare (26).

Idholm, K. G.

Förste kammarsskrivare (23).

Schalin, M. H.

Kammarsskrivare (21).

Ahnlund, A. V.

Kontorsassistent (18).

Nordström, C.-I., tjl. (se sid. 246).

Ett kanslibiträde, två kontorsbiträden.

Avlöningskontor.

Förste kammarsskrivare (23).

Hultström, F. G.; Nord, I. Ch. W., tjl. (se nedan).

Kammarsskrivare (21).

Stenfalk, A. G.; Bergström, K. O. L.; Bodin, Ingrid H. S.

En kontorssskrivare, två kanslibiträden, sju kontorsbiträden.

Kassakontor.

Kassör (24).

Vakant, *tf.* Nord, I. Ch. W.

Kammarsskrivare (21).

Lind, C. O.

En förste expeditionsvakt, ett kontorsbiträde.

Kansli.

(Registratur, korrespondens, telefonväxel.)

Förste kammarsskrivare (23).

Forssell, K. G.

Kammarsskrivare (21).

Lundberg, N. S.; Sundberg, M. C. (Greta).

Kontorsassistent (18).

Tangberg, f. Eriksson, I. K. Fridberg; en vakant, *tf.* Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M.

Förste kontorssskrivare (16).

Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M., tjl. (se ovan).

Tre kanslibiträden, åtta kontorsbiträden, två telefonister.

En förste vaktmästare, tre expeditionsvaksbiträden.

Avdelning för kolinköp och koks-försäljning.

Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60); t. 34 06 20 (även växel 223060).

Inköpschef (B 13).

Blomquist, C.-E. O.

Förste kammarsskrivare (23).

Vakant, *tf.* Håkansson, G. H.; en vakant.

Kammarsskrivare (21).

Håkansson, G. H., tjl. (se ovan), *tf.* Holm, C. E. A.; Sabel, G. E.; Holmberg, O. G:son.

Eldningskonsulenter (21).

Eriksson, N. S.; Haglund, J. G. B.

Kontorsassistenter (18).

Holm, C. E. A., tjl. (se sid. 227), *tf.* Hedin, E. E. H.; Ericsson, E.-A.

Förste kontorsskrivare (Ex. 16).

Eriksson, N. E.; Nilsson, Dagmar A. E.

En *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Avdelningen för gasproduktion.

Värtagasverket,

t. 23 30 90 (växel).

Överingenjör (B 18).

Dahlbeck, S. W. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1959).

Driften.

Förste ingenjör (B 13).

Fredriksson, V. J. V.

Gastillverkningsavdelningen.

Driftsingenjör (33).

Jeanson, K. B. H.

Öververkmästare (23).

Rudberg, K. A. K.

Förste verkmästare (21).

Nilsson, H.; Johansson, B.; Ström, K. G.; Nilsson, N. A.; Leiby, G. K. G.

En *kontorsskrivare*.

Ångkraftavdelningen.

Ingenjör (31).

Waldenström, S. E.

Öververkmästare (22).

Wallin, K.-H. J.

Biproduktsavdelningen.

Ingenjör (31).

Strömberg, B. W.

Öververkmästare (22).

Brynte, S. F.

Förste verkmästare (21).

Behlander, S. R.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (31).

Hansson, B.

Biträdande ingenjörer (25).

Dahlroth, J. A. (elektroingenjör); Borger, S. G. (säkerhetsingenjör).

Öververkmästare (23).

Gustafsson, K. E.

Förste verkmästare (21).

Söderström, A. G. J.; Lindholm, E. C.; Eriksson, K. R.

Kontorsassistent (18).

Staaft, H. K.

Förste kontorsskrivare (16).

Lindström, L. E.

Kol-, koks- och transportavdelningen.

Ingenjör (31).

Dagberg, K. A.

Öververkmästare (23).

Österholm, N. E.

Förste verkmästare (21).

Broström, P. A. B.; Widlund, S. T. H.
En *kontorsskrivare*.

Driftbyrån

(driftkontroll och konstruktionskontor).

Förste byråingenjör (35).

Vakant.

Byråingenjör (33).

Ljungqvist, B. A. J.

Ingenjörer.

Stenudd, O. C. T. (31); Bjelving, C. M. (20).

Biträdande ingenjörer (25).

Johanson, E. L.; Malmgren, O. Ch.

Konstruktörer (21).

Norin, N. T.; Krantz, L. W.; Larsson, S. Å. G.

Kammarsskrivare (21).

Sköld, E. E. E.¹⁾; Rehnberg, E. G.

Ritare (Ex. 19).

Karlsson, S. I.; Wredenberg, E. Å. W.
Fyra *kontorsbiträden*.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 15

Laboratoriet.

Laboratorieföreståndare.

Boklund, A. B. U. J. (33); Qvarfort, S. G. (31).

Biträdande ingenjör (25).

Lindner, N. G.

Underingenjör (23).

Ohlsson, E. O. B.

Förste kemister (21).

Asplund, B. G. R.; Hemlin, S.-O.

Kemister (19).

Ekman, O. O. S.; Mollberg, H. R.; en vakant.

Tre *förste laboratoriebiträden*.

Kamerala avdelningen

(registratur, korrespondens, kassa).

Kontorsassistent (18).

Kobbe, H. W. A.

En *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Inköp och förråd.

Förrådsförvaltare (26).

Vakant.

Förste kammarskrivare (23)

(jämt arvode 720 kr.).

Vakant, *tf.* Lönnervall, K. I. A.*Kammarskrivare* (21).Strandberg, K. W.; Mesterton, C. J.; Lönnervall, K. I. A., *tjl.* (se ovan).*Kontorsassistent* (18).Lind, J. I. F.; Carlson, J. E., *tjl.* (se sid. 231); Stenius, A. I.; Jonsson, P. G.; Borgfeldt, N. S. R.; Park, P.-A.*Förrådsmästare* (19).

Hydmark, G. S.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*, fyra *kontorsbiträden*.

Nybyggnadsbyrån.

Förste ingenjör (B 13).

Hainer, N. G.

Ingenjörer (Ex. 28).

Gillberg, E. G. R.; en vakant.

Kamrerare (Ex. 26).

Vakant.

Biträdande ingenjör (Ex. 25).

Engström, K. G. V.

Underingenjörer (23).Larsson, K. E. W.; en vakant, *tf.* Jakobsson, K.-A.*Konstruktörer* (21).

Sundberg, O. B. E.; en vakant; Köhler, N. T. (Ex.).

Ritare (19).

Landell, K.; Hultgren, N. L.; Hultkvist, P.-P. (Ex.); Fermstrand, N. G. (Ex.); Hedström, R. (Ex.); Jarlstad, N. M. (Ex.); Sundbom, T. E. (Ex.); Hedman, R. S. (Ex.).

Kontorsassistent (18).

Stenulv, B. T. E. (jämt arvode 900 kr.); Danielson, N. Eva J.; Öhrn, G. H. (Ex.).

Tre *kontrollanter*, två *kanslibiträden*.Dessutom vid Värtagasverket: tjugutre *verkmästare*, fem *maskinmästare*, nio *förste maskinister*, tre *maskinister*, en *gasförman*, tre *skiftlaboranter*, åtta *förmän*, en *förrådsförman*, ett *verkmästarbiträde*, fyra *förrådsbiträden*, åtta *portvakter*, tillika *kontrollanter*, ett *tillfälligt expeditiionsvaktsbiträde* samt (vid 1954 års början) 415 *arbetare*.

Gasröret.

Förste ingenjör (B 13).

Wilner, H. A. S.

Röretsavdelningen.

Ingenjör (28)

(därjämte personligt lönetillägg 1,596 kr.).

Wahlgren, E. G.

Ingenjör (28).

Edman, G. A.

Underingenjör (23).

Lindström, G. H.

Öververkmästare (22).

Arvidsson, R. V.

Förste verkmästare (21).Königsson, E. R.¹⁾, *tjl.*, *tf.* Rothsten, A. W., Nilsson, S. R.¹⁾ Ånjuster avlöning enligt g 15 såsom gasmästare.

Kartbyrån.

Konstruktör (21).

Dahl, H. O. R., tjl. (se sid. 162), *tf.* Arvör,
K. R.

Ritare (19).

Larsson, S. A., tjl. (se sid. 161), *tf.* Öqvist,
N. E.

En *ritare*, ett *första ritbiträde*, sex *ritbiträden*.

Dessutom vid gasrörnätet: två *verkmästare*,
fyra *förmän*, en *kontorsskrivare*, två *verkmästarbiträden* samt (vid 1954 års början)
72 *arbetare*.

Gasinstallationen.

Förste ingenjör (B 13).

Vakant, *tf.* Lilje, C.-G.

Byråavdelningen

(konstruktionskontor, laboratorium, ackvisition
och kundtjänst).

Byråingenjör (33).

Vakant, *tf.* Lilje, C.-G., tjl. (se ovan).

Ingenjörer (28).

Holmqvist, R. F. R.; en vakant.

Biträdande ingenjörer (25).

Hamberg, H. G. S.; Engnes, G. E.; en vakant.

Underingenjör (23).

Lindvall, J. V. F.

Förste kemist (21).

Sydow, E. L.

Konstruktör (21).

Nilsson, E. R.

Ritare (19).

Norman, S. G. L.

Ett *ritbiträde*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Provkök.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulent (21).

Engnes, f. Frisk, Margit M. L.

Biträdande hemkonsulent (19).

Cadenius, f. Almgren, B. Constance M.

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, C.; t. 22 30 60 (växel); utställningen hålles öppen 8,30—18 (lördagar och dag före helgdag 8,30—17).

Utställningsföreståndare (23).

Ceder, O. V.

Ett *utställningsbiträde*, ett *kanslibiträde*.

Södra utställningen.

Blå Bodarna 4, Sö.; t. 22 30 60 (växel); utställningen hålles öppen 8,30—16,30.

Utställningsföreståndare (19).

Pettersson, E. G. E.

Ett *kanslibiträde*

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjör (28).

Vakant, *tf.* Levander, G. E.

Biträdande ingenjör (25).

Levander, G. E., tjl. (se ovan).

Underingenjörer (23).

Isaksson, N. J.; Halldin, T. B.

Förste verkmästare (21).

Gustafsson, A. E.

Apparat- och verkstadsavdelningarna.

Ingenjör (28)

(därjämte personligt lönetillägg 1,596 kr.).

Larsson, K.

Ingenjör (26).

Tärnström, N. A.

Öververkmästare (22).

Mårtenson, K. H.; Eklund, S. S. E.

Förste verkmästare (21).

Löfqvist, V. I. H.

Kamerala avdelningen

(med expedition för mätare- och apparat-
avdelningarna).

Förste kammarskrivare (23).

Harlén, C. G.; Hultell, I. G. R.

Kammarskrivare (21).

Weimer, H. D.

Två *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*,
sex *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Inköp och förråd

(för avdelningarna vid Torsgatan).

Förrådsförvaltare (26).

Gillstedt, A. H.

Förste kammarsskrivare (23).

Bergschöld, F. E.

Kammarsskrivare (21).Samuelsson, K. A. W.; Tidal, A. F., tj. (se sid. 152), *tf.* Carlson, J. E.**Kontorsassistent (18).**

Gustafsson, L. G. B.

Förrådsmästare (19).

Sanden, O. L.

En *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, två *expeditionsvaktsbiträden*.Dessutom vid gasinstallationen: fyra *verkmästare*, fem *förmän*, en *förrådsförman*, ett *verkmästarebiträde*, två *förrådsbiträden*, en *värmeledningsskötare*, en *bilförare*, tre *portvakter* samt (vid 1954 års början) 125 *arbetare*.**Vattenverket.**

Torsgatan 30, Va. (postgirokonto nr 908); t. 34 03 60 (växel); expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14) för telefonmeddelanden hela dygnet t. 34 03 60; avdelningschefernas mottagningstid (därest icke annat angives): 13—14 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

Norsborgsverket: Norsborg;

t. 0753+281 00, 281 01, 281 02, 281 03.

Lovöverket: Drottningholm; t. 99 01 80, 99 01 81 och 99 04 45.

Kansliet.**Förste kontorsskrivare (16).**

Söderberg, H. E. (Norah), registrator.

En *kontorsskrivare*.**Förste vaktmästare (13).**

Johansson, K. G. L.

Fyra *telefonister*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.**Avdelningen för vattenproduktion.****Överingenjör (B 17).**Lindquist, E. G. W. (förrdn. t. o. m. ³¹/3 1958).**Driften.****Driftsingenjör (33).**

Anderberg, S. M.

Ingenjör (28).Bergström, S. E., tj. (se sid. 232), *tf.* Upperud, P. V.**Biträdande ingenjör (25).**

Flodberg, H. E.

Norsborgsverket

(tel. se ovan).

Förste maskinmästare (23).

Larsson, G. S.

Maskinmästare (21).

Johansson, E. J. E.

En *förste verkmästare*, fyra *maskinmästare*, en *förste maskinist*, fyra *driftsförmän*, en *förrådsförman*, en *filtervakt*, en *bilförare* samt (vid 1954 års början) 53 *arbetare*.**Kammarsskrivare (21).**

Löfgren, K. A. E.

Kontorsassistent (18).Söderquist, K. G. H., tj. (se sid. 233), *tf.* Törnquist, G. F.En *kontorist*, ett *kanslibiträde*.**Lovöverket**

(tel. se ovan).

Förste maskinmästare (23).

Thomsson, K. W. K.

Maskinmästare (21).

Öhman, O. E.

Kontorsassistent (18).

Kjellberg, H. W.

Fyra *maskinmästare*, en *förste maskinist*, en *kontorsskrivare* samt (vid 1954 års början) 24 *arbetare*.**Laboratoriet**

(vid Norsborgsverket och Lovöverket).

Laboratorieföreståndare (31).

Westberg, N. K. G.

Förste kemist (21).

Larén, L. U.

En *kemist*, tre *laboratoriebiträden*.

Bornsjöegendomarna.

Stadsjämästare (32)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 162).

Olin, C. G.; mottagningstid: tisdagar 10—12.

Två *skogvaktare* samt (vid 1954 års början) 15 *skogsarbetare*.

Stadsagronom (30)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 162).

Carlowitz, V.; mottagningstid: tisdagar 9—12.

Nybyggnadsbyrån,

Förste ingenjör (B 13).

Holmberg, K. G. E.

Ingenjör (31).

Hanson, H. G.

Byggnadsingenjör (26).

Vakant.

Biträdande ingenjör (25).

Vakant, *tf.* Blomster, E. A.

En *öververkmästare*, en *förste verkmästare*, en *förman*, en *förste kontorsskrivare* samt (vid 1954 års början) 77 *arbetare*.

Byrån för tekniska utredningar.

Förste ingenjör (B 13).

Björklund, H.

Ingenjörer.

Borg, K. V. (31); en vakant (31), *tf.* Bergström, S. E.; Laasby, A. M. (28); Holm, B. (28).

Biträdande ingenjörer (25).

Andersson, K. E.; Upperud, P. V., tj. (se sid. 231), *tf.* Berfeld, B. G.; en vakant, *tf.* Mårtensson, A. E.

Underingenjör (23).

Berfeld, B. G., tj., (se ovan), *tf.* Carlson, C. G.

Konstruktörer (21).

Hedling, B. A. F.; Carlson, C. G., tj., (se ovan), *tf.* Fägrell, K. E.

Två *ritare*, två *första ritbiträden*, fyra *ritbiträden*.

Vattendistributionen.

Arbetschef (32)

(därjämte tilläggsarvode 2,664 kr.).

Nordenstahl, N. G. E.

Rörnåtsavdelningen.

Driftsingenjör (32).

Svensson, E. D.

Ingenjör (28)

(därjämte personligt lönetillägg 1,596 kr.).

Granström, S. O.

Biträdande ingenjör (25).

Holm, K. I., tj. (se sid. 161).

Två *öververkmästare*, sju *förste verkmästare*, två *förmän*, tre *mättningsförmän*, nitton *distriktsförmän*, ett *verkmästarbiträde*, tre *mättningsbiträden*, två *bilförare*, två *kontorsskrivare* samt (vid 1954 års början) 182 *arbetare*.

Inspektionsavdelningen.

Ingenjör (28).

Alvental, R. A.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

Biträdande ingenjör (25).

Kjellstrand, G. H.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

Underingenjör (23).

Käck, G. B.

Underinspektör (21).

Hultman, S. E.

Fyra *tillsynsmän*, en *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (28).

Ahlberg, K. J. W.

Underingenjör (23).

Vakant, *tf.* Hult, P. E. A.

Fyra *förste verkmästare*, en *verkmästare*, en *förman*, en *förste kontorsskrivare*, en *kontorist*, två *kanslibiträden*, ett *kontorsbiträde*, en *portvakt* (och städerska) samt (vid 1954 års början) 67 *arbetare*.

Högzonerna.

Maskinmästare (21).

Åkerström, G. N.

Två *förste maskinister* samt (vid 1954 års början) 16 *arbetare*.

Inköps- och förrådsavdelningen.

Intendent (28).

Mannerdahl, K. G.

Kammarskrivare (21).

Sandell, C. G.; Gehrenhult, M. H. V.; Eriksson, H.

Kontorsassistent (18).Landström, E. B., tjl. (se sid. 157), *tf.* Söderquist, K. G. H.

En *förrådsmästare*, tre *förste kontorskrivare*, två *förrådsförmän*, en *kontorskrivare*, tre *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde* samt (vid 1954 års början) 19 arbetare.

Avdelningen för arbetarstatistik m. m.

Kammarskrivare (21).

Ericson, H. M.

Kontorsassistent (18).

Nilsson, N. G.

En *förste kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*, ett *kontorsbiträde*.

*Kameralavdelningen.**Kontorschef* (33).

Alinder, E. G.

Bokföringen och kassan.

Kamrerare (26).

Enblom, K. J. E.

Förste kammarskrivare (23).

Billhart, F. O.; Andrén, G. B.

Kammarskrivare (21).

Söderman, N. T.

Kontorsassistent (18).Nyström, f. Svenson, E. Märta A., tjl., *tf.* Moberg, K. E. F.*Förste kontorsskrivare* (16).

Björklund, f. Bruneau, Marguerite, kassör.

Två *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

*Debiteringskontoret.**Kontorsassistenter* (18).

Alvendale, f. Wickstrand, Dagmar S. H. (föreståndare för kontraktsexpeditionen); en vakant, *tf.* Dubois, f. Wahlberg, Greta; Wall, S. Y.

Förste kontorsskrivare (16).

Dubois, f. Wahlberg, Greta, tjl. (se ovan).

Två *kontorsskrivare*, fyra *kanslibiträden*, fyra *kontorsbiträden*, tolv *avläsare*, två *expeditionsvakter*, två *expeditionsvaktsbiträden*.

Elektricitetsverket.

Tulegatan 13 (postadress: Stockholm 19; postgirokonto nr 80 och 2803); t. 23 65 40; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helldag 8,30—13,30); mottagningstid för direktör, chefsingenjör, överingenjör och avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helldag 13—13,30).

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, framlade gasverksstyrelsen i oktober 1889 förslag om anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 5 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) inköpts, anslögs stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel till anläggningens utförande. Den 1 december 1892 öppnades Brunkebergverket, såsom stationen kallades, officiellt. Antalet inkopplade glödlampor var då 1,024. Verket utvidgades sedermera i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och verket ombyggsdes till enbart understation. Stadsfullmäktige godkände den 20 februari 1928 upprättade avtal om dels försäljning av den för Brunkebergssstationen tidigare i anspråk tagna fastigheten, dels förvärfv av tvenne närbelägna fastigheter (numera kv. Torsken nr 27), på vilka uppfördes en ny, större understation i den gamlas ställe.

Den 1 juni 1900 biföllo stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk vid Värtan — den blivande huvudstationen — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Ångkraftverket vid Värtan med sina understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången levererades till Tulestationen. Kronobergsstationen trädde i funktion den 14 oktober och Katarinastationen den 3 november 1903. Till Brunkebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november samma år. Djurgårdsstationen inkopplades den 6 november 1906, Enskedestationen den 4 september 1911, Brunkebergssstationen (efter ombyggnad) den 7 december 1912, Lillsjöstationen den 16 oktober 1914, Nybohovsstationen den 24 oktober 1914, Östermalmsstationen den 14 november 1925, Högalidsstationen den 4 oktober 1926, Brunkebergssstationen (den nya stationen) den 18 juni 1931, Birkastationen den 29 februari 1932, Danviksstationen den 6 november 1933, Skanstullsstationen den 22 oktober 1939, Ångbystationen den 10 december 1940, Ulvsundastationen den 15 november 1949, Gubbängsstationen den 18

juni 1950. Den provisoriska stationen i Väster-torp togs i drift den 19 september 1950. Genom övertagande av Brännkyrka och Nacka Elekt-riska Distributionsaktiebolags anläggningar i Brännkyrka blev verket den 1 januari 1950 ägare till Älvsjöstationen.

Matningen till spårvägen upprätthålles me-delst likriktare i en del av ovan nämnda under-stationer samt från likriktarstationer utefter spår-vägslinjerna i förorterna. Dessa likriktarstatio-ner matas primärt av 6- eller 30 kV kablar. Ursprungligen matades spårväg och hamnkranar gemensamt från särskilda motorgeneratorer i understationerna. Numera användas motorgene-ratorerna enbart för borgerliga nätet, medan spår-väg och hamnkranar matas av från varandra skilda likriktare. Den första likriktarstationen för spårvägsdriften, Älstenstationen, inkopplades den 4 november 1929. Därefter tillkommo: Ångby den 16 januari 1944, Fredhäll den 12 juli 1944, Åkeshov den 15 september 1944, Hägersten den 18 december 1946, Johanneshov den 13 decem-ber 1948, Tallkrogen den 22 december 1949, Stu-reby den 5 september 1951 och Smedslätten den 11 juni 1952. Västra tunnelbanan, som togs i drift söndagen den 26 oktober 1952 matas av likriktarstationerna Stadsbiblioteket, S:t Eriks-bron, Marieberg, Traneberg, Åkeshov, Ångby, och Räcksta samt från Lillsjöstationen. Den för tunnelbanan byggda Åkeshov togs i drift den 17 december 1951 och ersatte då den äldre stationen, som togs ur drift den 21 januari 1952. Den gamla Åkeshovstationens utrustning flytta-des till Smedslätten (som togs i drift den 11 juni 1952). Den till tunnelbanestandard ombyggda södra banan till Södertörn med avgränsning till Örby matas f. n. av likriktarstationerna i Jo-hanneshov, Hammarby, Gubbängen och Stureby samt från Katarinastationen och Enskedestatio-nen. Matningen av hamnkransdriften äger rum för Värtahamnens del från Värtastationen och för övriga hamnar från separata likriktarstationer. Den första stationen var Hammarbyleden, som inkopplades den 18 november 1930. Därefter kommo: Skeppsbron den 15 februari 1938, Nybrokajen den 28 februari 1938, Hornsberg den 12 mars 1938, Årstadal den 15 oktober 1938, Stadsgården den 11 januari 1940 och Tegelviks-plan den 25 maj 1950.

Värtaverket hade år 1903 en maskineffekt av 3,000 kW. Det har sedan dess successivt ut-vidgats, så att den maximala maskineffekten vid 1950 års slut utgjorde 100,000 kW. Verket tjänstgör numera i huvudsak som spetsbelast-nings- och reservverk.

Strömleveranserna till lågspänningsabonnen-terna skedde ursprungligen enbart i form av likström. I enlighet med av stadsfullmäktige den 20 februari 1928 fattat beslut påbörjades åtgärder för successiv övergång inom vissa delar av staden från likström till växelström såsom distributions-form för lågspänningsenergien. Till att börja med avvecklades likströmsdistributionen inom Bränn-

kyrka, Enskede och Bromma, men sedermera har överkopplingen av abonnenter från likström till växelström utsträckt även till de inre stads-delarna. Under senare år har denna överkopp-ling forcerats med syfte att hindra en tillväxt av likströmsbelastningen, och arbetet utföres dels i egen regi, dels genom anlitande av entre-prenörer.

Växelström distribuerades till en början enbart till verkets högspänningsabbonenter (med anlägg-ningar för 6 kV). Periodtalet var enligt dåtida praxis 25 perioder per sekund och därför olämpligt till belysning. Då verket införde växelström för allmän distribution, erfordrades en övergång till 50 perioder, vilken genomfördes successivt, i det alla nyanläggningar utfördes för detta pe-riodtal, varjämte man undan för undan byggde om industriernas 25-periodiga anläggningar. Den sista av dessa, tillhörande Stockholms Bomullsspinneri i Barnängen, ersattes år 1950 av en 50-periodig anläggning.

Vid växelströmmens införande förbereddes en eventuell övergång från ursprungligen 3×220 V till $380/220$ V, varigenom överföringsförmågan hos befintliga anläggningar skulle kunna höjas med upp till 70 %. På grund av den under andra världskriget inträdda bristen på koppar och annan materiel påbörjades år 1942 övergång till sist-nämnda strömart, och $380/220$ V distributions-spänning har därefter införts i allt flera mat-ningsområden. Från och med 1942 användas följande strömarter vid leverans till abonnenterna: likström (2×220 V och 600—800 V) samt trefasväxelström (3×220 V, $380/220$ V, 6 kV och 30 kV). Energileveransen för borgerliga behov under 1952 bestod till 29,2 % av likström 2×220 V och till 70,8 % av trefasström, 3×220 V och $380/220$ V. För nedtransforme-ringen till lågspänd växelström utnyttjas sam-manlagt 556 transformatorstationer och -kiosker, vartill komma 21 stolptransformatorer.

År 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av c:a 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Genom senare kompletteringsköp steg kostnaden för fallens förvärvande till 1,535,000 kr. Arbetet med ver-kets utbyggande påbörjades 1912, och den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. År 1921 av-slutades den första utbyggnaden med fyra tur-biner å 7,500 kW. Kostnaderna för anläggningen i sin helhet utgjorde c:a 27,5 milj. kr. År 1936 anskaffades för Untraverket ytterligare en turbin, varefter verkets utbyggda effekt utgö-r c:a 40,000 kW.

I den mån efterfrågan på elektrisk energi för olika ändamål alltmer växte, blev Untra-verket otillräckligt för tillgodoseende av Stock-holms hela behov av vattenkraft. På rätt tidigt stadium vidtogas därför åtgärder för att fylla stadens framtida behov av dylik kraft. I detta syfte beslöto sålunda stadsfullmäktige den 29

mars 1920 att inköpa aktierna i aktiebolaget Svarthålsforsen och förvärvade därigenom äganderätten till större delen (72 å 80 procent) av Svarthålsforsen i Indalsälven inom Fors' socken, Jämtlands län, för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. År 1940 slutförde bolaget förvärvet av vattenrätt i den egentliga Svarthålsforsen, varigenom det blev ägare till en sammanhängande fallsträcka därstädes av 13,8 m fallhöjd. Den 20 september 1948 godkände stadsfullmäktige ett av industriverksstyrelsen framlagt förslag till utförande av vattenkraftverk i Svarthålsforsen genom bolaget till en beräknad kostnad av 46,28 milj. kr. På grund av den penningvärdesförsämring med åtföljande prisstegringar som sedermera ägt rum beräknas den slutliga kostnaden för kraftverkets färdigställande bli 69,0 milj. kr., vilket belopp anvisats såsom lån till bolaget under åren 1948—1954. Kraftverket, som avses bli utbyggt till en fallhöjd av c:a 15 m och en högsta vattenmängd av 525 kbm per sekund, skall utnyttjas medelst tre maskinaggregat med en installerad maskineffekt av sammanlagt 60,000 kW. Arbena, som påbörjades år 1949, ha fortskridit så långt, att det första aggregatet beräknas kunna tagas i drift vid årsskiftet 1953—1954, det andra aggregatet sommaren 1954 och det tredje på hösten 1954.

Efter förvärvet av aktierna i bolaget år 1920 ändrades snart konjunkturerna därhän, att det ej blev lämpligt att omedelbart bygga ut denna avlägsnet liggande vattenkrafttillgång. För att emellertid täcka det hastigt växande energibehovet beslöt stadsfullmäktige år 1926 att i stället tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag utbygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen inom Älvkarleby socken i Uppsala län. För detta ändamål bildades samma år ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingick som delägare med 2/3 och Sandvikens Jernverksaktiebolag med 1/3 av aktiekapitalet. Staden tecknade i anslutning härtill i det sålunda bildade bolaget aktier för 3 milj. kr. och förband sig att tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 11,8 milj. kr. för de lån, som av Lanforsens kraftaktiebolag behöfve upptagas för kraftanläggningens utförande. Första utbyggnaden av fallet blev färdig år 1930 (energieleveransen till Stockholm började den 8 juli 1930) och den andra utbyggnaden år 1931. Stadens andel i Lanforsverket utgör c:a 25,000 kW.

Med hänsyn till den fortsatta stegringen av elförbrukningen beslöt stadsfullmäktige den 18 februari 1929 att för ett belopp av 1,260,000 kr. inköpa 60 aktier i Krängede aktiebolag, varigenom staden förvärvade delägar rätt med 6/35 i Krängedefallen inom Ragunda socken, Jämtlands län, de mest betydande fallen i Indalsälven. Övriga delägare i nämnda bolag äro Sandvikens Jernverksaktiebolag, Fagersta

Bruks aktiebolag, SKF-Hofors Bruk, Bergslagens gemensamma kraftförvaltning, Korsnäsverken och Sydsvenska kraftaktiebolaget, sedan sistnämnda bolag år 1939 ingått som intressent. Sedan å bolagsstämma med Krängede aktiebolag beslut fattats om utökning av aktiekapitalet i och för ingångsättning av fallens utbyggande, beslöt stadsfullmäktige den 23 februari 1931 att anvisa 2,040,000 kr. till tecknande av 2,040 st. nya aktier. Genom ny- och fondemissioner åren 1941, 1943 och 1952 har staden förvärvat ytterligare 6,300 aktier, varigenom dess sammanlagda aktieinnehav i bolaget kommit att utgöra 8,400 st. Kraftleveransen från Krängede påbörjades den 13 juli 1936. Stockholms andel utgjorde vid första utbyggnaden (med två maskinaggregat) inklusive abonnerad effekt 14,000 kW. Kraftverket utbyggdes med ytterligare ett maskinaggregat vart och ett av åren 1938, 1943 och 1944. Den 10 december 1947 togs det sjätte aggregatet i drift, och därmed var kraftverket fullt utbyggt. Med nuvarande sjöreglering i Indalsälven utgör Stockholms andel maximalt 27,400 kW, räknat i Horndal. Härtill kommer stadens andel i de av Krängede aktiebolag ägda Gammelänge kraftverk och Mörsils kraftverk med respektive 8,300 och 5,400 kW, räknat i Horndal. Gammelänge kraftverk (påbörjat 1940) togs i drift den 16 maj 1944 och Mörsils kraftverk (påbörjat 1945) den 4 december 1949. Ytterligare tillkommer från och med år 1954 stadens andel i Storfinnforsens kraftverk, som togs i drift den 31 juli 1953.

År 1938 förvärvade aktiebolaget Svarthålsforsen majoritet även i den till 64,6 m uppgående fallhöjden i Indalsälvens norra källarm, Järpströmmen, mellan sjöarna Kallsjön och Liten i Undersåkers socken, Jämtlands län. Den 15 juni 1939 beviljade stadsfullmäktige 27,225,000 kr. som lån till aktiebolaget Svarthålsforsen för anläggning av kraftverk i Järpströmmen jämte sjöregleringar och den 29 oktober 1941 ytterligare 7,130,000 kr. eller sammanlagt 34,355,000 kr. I 1945 års stat beviljades ett ytterligare anslag å 3,500,000 kr. för ett tredje och sista maskinaggregat. Arbetet med Järpströmmens utbyggnad påbörjades under år 1939 och avslutades i huvudsak år 1944. Den 3 november sistnämnda år togs kraftverket i drift med en maskineffekt av 80,000 kW. Efter tillkomsten av det tredje maskinaggregatet, som togs i drift den 12 juni 1947, utgör den installerade maskineffekten 120,000 kW.

Kraftledningarna Untra—Stockholm (Untralinen) och Lanforsen—Untra (Lanforslinjen), utfördes ursprungligen för en spänning av 100 kV. Verkets nästa stora kraftledning, Horndal—Stockholm (Horndalslinjen), avsedd för överförande av Krängedekraften från ställverket vid Horndal via avgreningspunkten vid Solvalla till Värtaverket och Skanstullsstationen, byggdes från början för 200 kV spänning. Horndalslinjens slutsträcka, Solvalla—Skanstull, slutfördes

1939 i samband med att transformatorstationen vid Skanstull i sin första utbyggnad blev färdig att tagas i drift.

Den 20 november 1944 beviljade stadsfullmäktige ett anslag av 31 milj. kr. till 200 kV kraftledning Horndal—Untra, Untra—Värtan och Solvalla—Värtan. (Anslaget avsåg även transformatorer och ställverk i Untra, Värtan och Skanstull samt ett 100 kV jordkabelförband Värtan—Skanstull.) 200 kV förbindelselinjen mellan Horndal och Untra (Hedesundalinjen), togs i drift den 6 juni 1947. Untralinjens ombyggnad för 200 kV avslutades i huvudsak år 1947, och idrifttagandet ägde rum den 24 april 1948. Linjen Solvalla—Värtan, som från början utförts för överföring till Värtaverket av vid Solvalla från 200 till 100 kV nedtransformerad ström, togs den 5 december 1948 i drift för 200 kV. Spänningen är alltså numera 200 kV på elverkets samtliga kraftlinjer av stamlinjekaraktär. Lanforslinjen har dock alltjämt en spänning av 100 kV. Ovannämnda jordkabelförband för 100 kV mellan Värtaverket och Skanstullstationen blev färdigt år 1949 och togs i drift för nämnda spänning år 1950. Kostnaden utgjorde 3,166,000 kr.

För överförande av kraft från Järpströmmens kraftverk till Horndal beviljade stadsfullmäktige den 30 juni 1941 12,000,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen, dels för att användas av bolaget självt för en 220 kV kraftledning Järpen—Krångede, dels för att tillhandahållas Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal för 200 kV kraftledning mellan Krångede kraftverk och Horndal i Py socken, Kopparbergs län. Den 15 juni 1942 beviljade stadsfullmäktige ytterligare 4,000,000 kr. för samma ändamål. Ledningen togs i drift, delsträckan Krångede—Midskog den 8 juli 1944 och Midskog—Järpen den 28 oktober 1944, Krångede—Hammarforsen den 19 oktober 1942, Ljusdal—Horndal den 27 juni 1943 och Krångede—Ljusdal den 28 maj 1944. För ombyggnad av kraftledningen Krångede—Horndal beviljade stadsfullmäktige den 19 december 1950 5,870,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen. Beloppet, som skulle tillhandahållas linjebolaget, utgör stadens andel i kostnaderna för förstärkning av överföringskapaciteten genom uppläggning av så kallade duplexlinor. Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal (se vidare sid. 534) har till uppgift att bygga och driva anläggningar för överföring av elkraft mellan Krångede och Horndal.

Mottagning och transformering av den från vattenkraftverken erhållna strömmen skedde ursprungligen enbart vid Värtan. Det ansågs emellertid önskvärt att erhålla en inmatningspunkt för en del av kraften på den södra sidan av distributionsområdet, varigenom skulle ernås lägre förluster och minskat behov av 30 kV ledningar. För detta ändamål tillkom den tidigare omnämnda Skanstullstationen. I 1937 års stat beviljades av stadsfullmäktige 1,500,000 kr.

för fortsättning av kraftledningen Horndal—Solvalla till Skanstull jämte nedtransformatoranläggning på sistnämnda plats. Anläggningen togs i drift den 22 oktober 1939. För utvidgning av Skanstullstationen med ytterligare transformatorer m. m. beviljade stadsfullmäktige i olika omgångar, senast den 9 december 1946, 2,950,150 kr. En andra transformator togs i drift 1941. 1944 insattes en tredje transformator och färdigställdes byggnad för ställverk och faskompensering. En inmatningspunkt i distributionsområdets nordvästra del kommer verket att erhålla genom den under byggnad varande transformatorstationen vid Beckomberga. Den 22 januari 1952 togs den första transformatorn i provisorisk drift. En andra transformator inkopplades hösten 1953 och nu beslutad utbyggnad beräknas vara fullt färdig våren 1955. Beckomberga station kommer att medelst 200 kV linjer vara förbunden med stamlinjenätets knutpunkter Horndal och Överby. Till denna station jämte ledningar för anslutning till vattenfallsstyrelsens 200 kV station vid Överby inom Sollentuna köping beviljades i 1948 års stat 11,800,000 kr.

Den stora utbyggnaden av stadens vattenkrafttillgångar under de sista decennierna har medfört, att det lokala reservkraftverket i Värtan blivit för litet och därjämte till vissa delar föråldrat. En utbyggnad eller ombyggnad av verket är emellertid svår att utföra.

Genom att förlägga ett nytt ångkraftverk inom södra Spånga kunde detta verk förutom till kraftproduktion även utnyttjas för distribution av värme till de stadsdelar, som skola nybyggas inom området.

På industriverksstyrelsens förslag beviljade stadsfullmäktige den 16 februari 1953 77 milj. kr. för byggande av ett kombinerat kraft- och värmeverk i södra Spånga, vilket avses bli utbyggt med en maskineffekt av ca 60,000 kW och för en värmedistribution av minst 100 milj. kcal. per timme. För uppvärmning av de byggnader, som färdigställas, innan leveranser kunna påbörjas från kraftvärmeverket, avses att inom området bygga provisoriska värmecentraler. De första av dessa togs i drift under september och oktober 1953, då de första värmeabonnenterna anslöts.

För att bättre kunna utnyttja tillgängliga kraftresurser äger samkörning i stor utsträckning rum mellan de statliga och privata kraftverken. Stadsfullmäktige beslöt den 5 december 1949 för sin del godkänna ett mellan k. vattenfallsstyrelsen, Krångede aktiebolag, Sydsvenska kraftaktiebolaget och elverket ingånget avtal om samkörning på det svenska stamlinjenätet för överföring av elkraft (Kf 1949: nr 55).

År 1919 bildades Brännkyrka elektriska distributionsaktiebolag (namnet sedermera ändrat till Brännkyrka och Nacka elektriska distributionsaktiebolag), som handhade distributionen av elektrisk energi inom Brännkyrka och Enskede församlingar (utom Liljeholmen och de

kommunala stadsplaneområdena) samt vissa angränsande delar av Nacka kommun. Aktiekapitalet, som ursprungligen utgjorde 705,350 kr. fördelat på 14,107 aktier à 50 kr. utökades år 1937 till 950,000 kr. fördelat på 19,000 aktier. Stockholms stad, som ursprungligen tecknat 8,800 aktier, utökade under årens lopp sitt aktieinnehav. Sedan stadsfullmäktige den 18 november 1946 beslutit bemyndiga industriverksstyrelsen att förvärva dels i enskild ägo befintliga, dels i industriverkens välgörenhetsfonder ingående aktier, utgjorde stadens (elverkets) totala aktieinnehav den 1 april 1952 18,939 st., medan av de återstående, 25 st., ägdes av Nacka stad och 36 st. alltjämt befunno sig i enskild ägo.

Den 23 januari 1950 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och bolaget träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen från och med den 1 januari 1950 skulle övertaga bolagets fastigheter och anläggningar m. m. inom stadens jurisdiktionsområde. Under år 1950 ombesörjdes energidistributionen inom bolagets Nackadel av elverket för bolagets räkning. Fr. o. m. år 1951 handhar bolaget självt denna distribution, varvid den erforderliga elkraften inköpes från elverket.

Den 19 november 1951 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och Nacka stads drätselkammare träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen till Nacka stad tidigast den 1 januari 1952 överlåter samtliga Stockholms elektricitetsverks aktier i bolaget till ett pris av 125 kr. per aktie. Överlåtelser verkställdes den 1 april 1952.

Den 1 januari 1952 överlät elverket till bolaget transformatorioskerna vid Henriksborg och Finnberget med tillhörande lågspänningsnät för en köpesumma av 80,000 kr.

I samband med inkorporeringen av Hässelby villastad och delar av Spånga socken övertog elverket den 1 januari 1949 Hässelby villastads elverks och Spånga Västra Elektriska Distributionsförenings abonnenter och distributionsanläggning. Den 1 juli 1953 övertog elverket Sundbybergs stads elektricitetsverks abonnenter och distributionsanläggning inom det inkorporerade området. Köpesummorna utgjorde för Spångaföreningens anläggning 160,000 kr. och för Sundbybergs elverks anläggning 1,481,000 kr.

I egenskap av ägare till Untraverket bemyndigade stadsfullmäktige år 1916 styrelsen för gas- och elektricitetsverken att ingå som medlem i Dalälvens regleringsförening u. p. a. (Dalälvens vattenregleringsföretag), utgörande en sammanslutning av ägare till vattenfall i Dalälvens flodsystem och med ändamål att till gemensam nytta för medlemmarna reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Med hänsyn till stadens äganderätt till större delen av Svarthålsforsen ingick industriverksstyrelsen jämlikt av stadsfullmäktige år 1920 lämnat bemyndigande som medlem i Indalsälvens regleringsförening u. p. a. (Indalsälvens vat-

tenregleringsföretag) med uppgift att vidtaga undersökningar och andra förberedande åtgärder till främjande av vattenregleringen i Indalsälven.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms [gasverk och elverk], godkänt av SF 20 mars 1944 (Kf 1944: nr 14). Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av SF 16 nov. 1936. SF hava bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av elektrisk energi till enstaka elektriska anläggningar utom staden samt att besluta om ev. erforderliga krisåtgärder. Normaltaxorna för lågspänd ström äro 25 öre per kWh, G kr. per år + 10 öre per kWh samt 2 G kr. per år + 6 öre per kWh, där G är en grundavgift, bestämd efter lägenhetens storlek och art. Därjämte finnas effektgränstaxa, motortaxa (12 kr. per måtare och år + 12 öre per kWh) och tidgränstaxa samt ett antal under avveckling varande specialtaxor.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 70,470,000 kr., dessutom förlagsmedel 35,000,000 kr.; kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 57,720,100 kr., inom linjen 24,066,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 97,524,000 kr.

Direktörskontor.

Direktör (B 22).

Berg, O. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/6 1958).

Sekreterare.

Gustafsson, K. F. (31), för tjänstemannafrågor; Danielson, G. L. (28), för kollektivavtalsfrågor m. m.

Civilförsvärsassistent (24).

Söderberg, K. S.

Ekonomiförvaltning.

Kontorschef (33).

Pihlstedt, E. E.

Kamrerare (3 kl.) (Ex. 26).

Nabseth, A. T.

Bokförings- och avlöningskontor.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Edholm, J. A.

Förste kammarsskrivare (23).

Fagerell, J. V. W.; Nyhlén, K. E., kamrerare.

Kammarsskrivare (21).

Guldbrand, S. G.; Runggren, E. G. K.; Anderson, E. R.; Gillberg, E. G. (Exr).

Förste kontorsskrivare (16).

Barenthein, Ulla G. A.

En *kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*,
tjugu *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*.

Kassakontor.

Förste kassör (26).

Hellgren, H. M.

Förste kammarsskrivare (23).

Morén, O. W.; Wunge, N. G. J.

Kammarsskrivare (21).

Söderström, S. E.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*,
en *expeditionsvakt*, två *expeditionsvakts-
biträden*.

Kansli.

(Personalregister, registratur, bibliotek, skriv-
central och telefonväxel.)

Kamrerare (3 kl.) (26).

Vakant, *tf.* Kristoffersson, J.

Förste kammarsskrivare (23).

Alsén, E. D. J.; Ljungsåter, N. R., *tjl.* (se sid.
157).

Kammarsskrivare (21).

Thörne, O. F., *tjl.* (se sid. 157), *tf.* Andberg,
E. G.; Carlson, f. Sjögren, G. Vanja A.

Kontorsassistent (18).

Nyquist, Karin J.

En *förste vaktmästare*, fem *kontors-
skrivare*, en *förste expeditionsvakt*, sex
kanslibiträden, en *första telefonist*, en
expeditionsvakt, nio *kontorsbiträden*, fyra
telefonister, sex *expeditionsvaktsbiträden*.

Produktion.

(Omfattande avdelningarna för produktion och
fördelning i stora drag av elenergi med därtill
hörande utvidgnings- och byggnadsarbeten samt
inköp och förråd.)

Överingenjör (B 18).

Ryman, E. S. (förordn. t. o. m. ³¹/₁ 1960).

Byråingenjörer (33).

Colding, K. G. S.; Olsson, G. I.

Ingenjör (28).

Vakant.

Konstruktör (21).

Grönros, E. Hj.

Drift.

Förste ingenjör (B 15).

Dagert, K. O. E.

Centralt driftkontor.

Förste driftsingenjör (35).

Holmqvist, E. T.

Driftsingenjör (33).

Nyquist, B. L. F.

Ingenjörer (28).

Björkegren, E. A.; Haking, S. H.; Liljequist,
P.-A. I. (Ex.).

Biträdande ingenjörer (25).

Aderfelt, P. H. E.; Liljequist, P.-A. I., *tjl.* (se
ovan); Levén, Å. F. (Ex.).

Underingenjörer (23).

Lindqvist, S. H.; Plato, A. G.; Berglin, A. A.;
Linderstam, C.-A. J. E.

Öververkmästare (22).

Dahlqvist, A. M.

Förste verkmästare (21).

Ohrling, Å. L.; Johansson, C. G. B.; Johansson,
K. H.; Hamlund, J. G.; Persson, S.-E. G.;
Clevsmo, K. L.; Bodén, G. O.; Lind, K. A.;
Järnebro, B. J.

Kontorsassistent (18).

Collin, N. H.

Två *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*,
två *kontorsbiträden*.

Understationer.

Beckomborgsverket.

Söderbergavägen, Spånga; t. 36 14 02.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Brunkebergssstationen.

Mäster Samuelsgatan 21, C.; t. 11 08 73.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Danviksstationen.

Alsnögatan 12, Sö.; t. 43 92 33.

Driften automatisk.

Djurgårdsstationen.

Singelbacken, Djurgården, Ö.; t. 61 38 23.

Driften automatisk.

Enskedestationen.

Enskedevägen 40, Enskede; t. 49 46 10.

Fyra *verkmästare*.

Gubbängsstationen.

Lingvägen, Enskede; t. 94 24 09.
Driften automatisk.

Högalidsstationen.

Krutmakargatan 33, Sö.; t. 43 14 57.
Fyra verkmästare, fyra förmän.

Katarinastationen.

Östgötagatan 14, Sö.; t. 41 37 76.
Fyra verkmästare, fyra förmän.

Kronobergsstationen.

Kungsholmsgatan 55—57, K.; t. 50 75 06.
Fyra verkmästare, fyra förmän.

Lillsjöstationen.

Lödväsvägen 43—45, Bromma; t. 25 68 02.
Fyra verkmästare, en förman.

Nybohovsstationen.

Södertäljevägen, Stockholm 9; t. 45 30 90.
Driften automatisk.

Skanstullsverket.

Hammarbyvägen 14, Stockholm 20; t. 41 92 38.
Fyra verkmästare, fyra förmän.

Tulestationen.

Kungstengsgatan 23, Stockholm 19; t. 32 27 57.
Fyra verkmästare, fyra förmän.

Ulsundastationen.

Ulsundavägen, Bromma; t. 28 83 55.
Driften automatisk.

Västertorpsstationen.

Västertorpsvägen, Hägersten; t. 46 55 90.
Fyra verkmästare.

Älvsjöstationen.

Sjättenovembervägen 188, Älvsjö; t. 47 18 08.
En förman.

Ångbystationen.

Per Ekströms Väg 19, Bromma; t. 37 09 25.
Driften automatisk.

Östermalmsstationen.

Gumshornsgatan 2, Ö.; t. 62 60 53.
Fyra verkmästare, fyra förmän.
Härutöver finnas tjugufyra helautomatiska likriktarstationer.

Dessutom vid understationerna: Sexton verkmästare, tjugufyra förmän samt (vid 1954 års början) 80 arbetare.

Kraftverk.**Värtaverket.**

Värtan; kontoret: t. 63 08 40; kontrollrummet: t. 62 44 47; maskinmästar-kontoret: t. 63 08 40.

Driftsingenjör (33).

Gustavsson, F. H., tjl. (se nedan), tf. Svedblad, P. T.

Ingenjör (28).

Svedblad, P. T., tjl. (se ovan); tf. Ohlsson, B. O.

• Biträdande ingenjör (25).

Kåberg, S. G.

Förste maskinmästare (23).

Thorell, G. A.

Öververkmästare (22).

Eriksson, G. I. Hj.

Konstruktörer (21).

Larsson, P.-A.

Maskinmästare (21).

Söderman, J. F.; Ericsson, A. E.; Holmgren, A.

Förste verkmästare (21).

Sjöberg, C. H.; Johansson, K. R.; Wallén, H. E. G.

Ritare (19).

Isgren, N. E.

Sex maskinmästare, sexton förste maskinister, sju verkmästare, nio förmän, ett biträde, en portvakt samt (vid 1954 års början) 139 arbetare.

Kammarsskrivare (21).

Trotter, J. K.

Förste kontorsskrivare (16).

Örremark, N. G. O.

Två kontorsskrivare, ett kanslibiträde, ett kontorsbiträde, två expeditiionsvaktsbiträden.

Kraftvärmeverket i Spånga**Förste ingenjör.**

Gustavsson, F. H.

Ingenjörer.

Lilljeqvist, J. G. H.; Wernius, I. R.

Konstruktörer.

Rudgård, L. T. R.; Samuelsson, G. H. S.; Hoff-
man, G. A.; Persson, S. I.

En ritare, tre förste maskinister.

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57 och 287.

Ingenjör (31).

Lindborg, D. E.

Öververkmästare (22)

(nuv. inneh. g 17).

Eriksson, A. A.

Förste kammarskrivare (23).

Lanbert, K. G. L.

Fyra verkmästare, fyra förmän, ett för-
rådsbiträde, en kontorsskrivare samt (vid
1954 års början) 25 arbetare.

Elektrisk anläggningsavdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Vakant, *tf.* Brismar, E. G.

Byråingenjör (Ex. 33).

Brismar, E. G., tjl. (se ovan).

Ingenjörer (28).

Brismar, E. G., tjl. (se ovan); Landén, K.-I.;
Berglund, E. M.; Aneer, S. I.; Larsson, J. E.
(Ex.).

Biträdande ingenjörer (25).

Larsson, J. E., tjl. (se ovan), *tf.* Löfman, L. G.;
Ericson, N. B.; Frisk, E. Hj. H.; Hed-
beck, E. K. V.; Sjöström, V. I. (Ex.).

Underingenjörer (23).

Lantz, C. A.; Hanström, C. H.; Jensen, B. O. H.;
Löfman, L. G., tjl. (se ovan), *tf.* Larsson,
E.; Sköld, E. W.; Hammarberg, L. B.

Konstruktörer (21).

Gustafsson, B. G. F.; Larsson, E., tjl. (se ovan),
tf. Broman, B. S.; Kindahl, H. S.; Eriksson,
G. J.; Olsson, S.-T. J.; Hökstedt, G. E. M.;
Kihlberg, S.-E.; Holm, P. A.; Ljungberg, K. A.
(Ex.).

Ritare (19).

Ljungberg, K. Å., tjl. (se ovan), *tf.* Svensson,
S. G. Å.; Fristedt, J. E.; Hellström, S.; Ramsell,
H. A.; Broman, B. S., tjl. (se ovan); Jonasson,
T. R. B.; Mell, B. L.; Ekstrand, B. G.; Eriksson,

L. M.; Grees, K. L.; Kemgren, K. A. (Ex.);
Grönstrand, C. W. (Ex.); Kreipke, R. L. (Ex.);
tre vakanta (därav en Ex.).

Ett biträde, en kopist, en expediti-
onsvakt.

Öververkmästare (22).

Sahlin, K. S. J.

Förste verkmästare (21).

Sjöström, J. F.; Godström, G. O.; Lundberg, B. D.

Fyra verkmästare, en förrådsförmän,
ett förrådsbiträde samt (vid 1954 års början)
59 arbetare.

Ledningsnät och offentlig belysning.

Förste ingenjör (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Block, J. L.

Byråingenjör (33).

Larsson, K. Elov.

Arbetschef (33).

Åke, N. O.

Ingenjörer (28).

Bergstedt, A. E.; Nordin, B. F.; Sundström, Y. H.;
Igelström, H. V.

Biträdande ingenjör (25).

Persson-Sjörs, J. A.

Underingenjörer (23).

Djurberg, K.-E.; Gårdhner, C. L. S.; Bengtsson,
J. A.; Almquist, T. P.-E. (Ex.); Hagström,
N. B. L. (Ex.).

Förste kammarskrivare (23).

Ramberg, J. S.; Rapp, A. M.

Underingenjör (23)

(nuv. inneh. g 15).

Asplund, G. A., föreståndare för kartbyrå.

Kammarskrivare (21).

Runblom, K. G. H., tjl. (se sid. 242).

Konstruktör (21).

Sandell, F. E. W.

Ritare (19).

Ivræus, K. Y. L.; Steiner, E. P.; Eriksson, R.
G. A.; Claesson, K. P. E.; Thernmænius, J. R.
V. I.; Bramstål, E. O. (Ex.).

Sex ritare, tre första ritbiträden, femton
ritbiträden, en förste kontorsskrivare, sex
kontorsskrivare, en expediti-
onsvakt, fyra
kontorsbiträden.

Förste verkmästare (21).

Engström, F. J.; Damberg, O. E.; Blücher, K. T.; Sandelin, H. R.; Pehrson, K. O.; Larsson, H. W.; Johansson, S. A.; Nilsson, J. K.; Lundén, S. E. R.; Malmkvist, E. A.

Tjuguttre verkmästare, nio förmän, sex verkmästarbiträden, ett förrädsbiträde, tre biträden, tio expeditionsvaktsbiträden samt (vid 1954 års början) 293 arbetare.

Mekanisk verkstad m. m.

Ingenjör (31).

Hogen, K.

Öververkmästare (22).

Johnson, A. F.

Förste verkmästare (21).

Jakobsson, J. R.

Två verkmästare samt (vid 1954 års början) 70 arbetare.

Inköp och förråd.

Intendent (2 kl.) (33).

Stenrot, J. A. T.

Kamrerare (26).

Wellin, H.

Ingenjör (26).

Molitor, A. W.

Förste kammarsskrivare (23).

Svartengren, C. A.¹⁾; Lagerquist, K. H.; Eriks-son, E. H.

Kammarsskrivare (21).

Broström, T.; Gustafson, T.; Allmér, K. G.; Lefrell, E. G.; Ericsson, B.

Kontorsassistenter (18).

Adolfsson, E. G., tjl. (se sid. 66); Grener, N. I.; Dahlberg, K.-G.; Cederholm, A. E.; två vakanta.

Förste kontorsskrivare (16).

Brandt, Karin V. M.; Ränlund, T. A.; Wennerström, C. T. A.

En förrädsförmän, två kanslibiträden, en första kopist, åtta kontorsbiträden, en kopist, två expeditionsvakter, ett expeditionsvaktsbiträde.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 17.

Transportkontor.

Biträdande ingenjör (Ex. 25).

Danielsson, J. Hj.

En transportmästare, en kontorsskrivare, en verkmästare, två bilförare samt (vid 1954 års början) 14 chaufförer.

Huvudförrådet.

Kungstensgatan 23, Va.

En förrädsförmän, fem förrädsbiträden samt (vid 1954 års början) 19 förrädsarbetare.

Bromma-, Enskede-, Tule-, Värta- och Älvsjöförråden, se ovan.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Byggnadsavdelning.

Arbetschef (37).

Åkermark, J. Hj. T., tjl. (se sid. 248).

Chefskontrollant.

Rahle, G. S. B.

Ingenjör (28).

Eigert, R. E.

Byggnadsingenjörer (26).

Barke, K. F.; Samuelsson, R.

Biträdande ingenjör (Ex. 25).

Carlqvist, G. A.

Underingenjörer (23).

Carlqvist, G. A., tjl. (se ovan), tf. Malmberg, K. H.; Wahlström, J. A. E.; Magnusson, J. E. (Ex.).

Konstruktörer (21).

Malmberg, K. H., tjl. (se ovan); tf. Rydberg, B. W. G.; Foberg, G. J.; Jacobson, H.; Magnusson, J. E., tjl. (se ovan); Ahlin, T. I.

Förste verkmästare (21).

Andersson, G. A.; Grundsten, H. A. E. (Ex.).

Byggnadskontrollant.

Granlöf, N.-J.

Ritare (19).

Rydberg, B. W. G., tjl. (se ovan); Nilverud, L. A. H.; Nimert, E. R. (Ex.); en vakant.

En verkmästare, fyra förmän, en ritare, två första ritbiträden, ett ritbiträde, en expeditionsvakt samt (vid 1954 års början) 38 arbetare.

Distribution.

(Omfattar avdelningarna för distribution, abonnentavräkning, taxor, ackvisition och upplysning.)

Chefsingenjör (B 19).

Tennander, S. A. V. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1955).

Ingenjör (28).

Vakant.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Vakant, *tf.* Grandell, J. G.

Distributionens första avdelning.

Förste ingenjör (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Lundberg, T.

Ingenjörer (31).

Egnell, E. A.; Wrangel, H. W.

Biträdande ingenjörer (25).

Rosenqvist, C. A. B.; Lindahl, V. E.; Svensson, L. H. V.

Underingenjörer (23).

Fällman, C. R.; Selander, J. T. A.; Fällman, C. H. (Ex.); en vakant.

Mätartekniker (22).

Schwalbe, N. P. T.

Öververkmästare (22).

Godeau, N. F. W.

Besiktningsmän (21).

Fällman, C. H., tjl. (se ovan); Hagström, N. B. L., tjl. (se sid. 240); Wennersten, B. F. H.; Elving, S. U.; Järnvik, G. A.; Sundstedt, A. G.; Ovsjö, G. P.-O. (Ex.); Waldebäck, L. O. Z. (Ex.).

Förste verkmästare (21).

Lindeberg, H. W.; Egræus, N. A.; Sahlberg, K. E. Fjorton verkmästare, två förmän, en elförman, två verkmästarebiträden samt (vid 1954 års början) 104 arbetare.

Förste kammarsskrivare (23).

Kristoffersson, J., tjl. (se sid. 238), *tf.* Runblom, K. G. H.

Kammarsskrivare (21).

Wisell, E. B.; Nilsson, E. G.

Kontorsassistenter (18).

Holmquist, N. O. E.; Jakobsson, S. E.; Eneroth, Wanda C.; Carlsson, A. J. V.

Förste kontorsskrivare (16).

Lundholm, E. H. B.

Två ritare, två ritbiträden, fyra kontorskrivare, tre kanslibiträden, tio kontorsbiträden, två expeditiionsvakter, elva expeditiionsvaksbiträden.

Distributionens andra avdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Welmer, P. G.

Ingenjör (31).

Björklund, S. O.

Biträdande ingenjörer (25).

Kjellberg, G. R.; Dahlin, F. G. (Ex.).

Byråassistent (24).

Grandell, J. G., tjl. (se ovan), *tf.* Wirén, C. G. L.

Förste kammarsskrivare (23).

Wirén, C. G. L., tjl. (se ovan), *tf.* Malmström, C. H.; Karlén, K. H. H.

Kammarsskrivare (21).

Malmström, C. H. tjl. (se ovan), *tf.* Hansell, B. G.

Kontorsassistent (18).

Jansson, K.-A. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Gezelius, Brita A.

Sex ritningskontrollanter, tre kontorskrivare, sju kanslibiträden, tjuganio kontorsbiträden, tre expeditiionsvakter.

Abonnenttjänst.

Brunkebergstorg 24, C.

Utställningsföreståndare (23).

Sjöqvist, P. R.

Konsulent (21).

Porne, T. F.

Hemkonsulent (21).

Lundgren, M. Laila M.

Förste kontorsskrivare (16).

Lantz, A. Ch. F.

Ett utställningsbiträde, en kontorsskrivare, ett expeditiionsvaksbiträde.

Avläsning och abonnentavräkning.

Intendent (2 kl.) (33).

Gilljam, E. W.

Abonnemang och avräkning.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Lindbergh, E. L.

Maskinföreståndare (19,200 kr.).

Broberg, O. A.

Förste kammarsskrivare (23).

Möller, E. O. V.; Millstein, O. F. M.; Jonsson, T. A.; Hofstedt, J. E.; en vakant, *tf.* Löfgren, K. R.

Kammarsskrivare (21).

Löfgren, K. R., *tjl.* (se ovan), *tf.* Barfvestam, K. G.; Widegren, E. M.; Molin, G. P.; Halling, G. K.; Lejdström, H. E. C. J.; Jerrstedt, L. A. (Ex.).

Kontorsassistenter (18).

Hansell, B. G., *tjl.* (se sid. 242), *tf.* Holmer, K. Eva Ch.; Sandberg, E. A. M., *tjl.* (se sid. 123), *tf.* Lewné, E. G. V.; Andberg, E. G., *tjl.* (se sid. 238), *tf.* Sjöstedt, T. Margit; Barfvestam, K. G., *tjl.* (se ovan); Jerrstedt, L. Å., *tjl.* (se ovan); Mesterton, f. Åberg, Ingrid S.; Erikson, Karin L. D.; en vakant.

Förste kontorsskrivare (16).

Holmer, K. Eva Ch., *tjl.* (se ovan); Sjöstedt, T. Margit, *tjl.* (se ovan); Grönlund, Gurli; Lewné, E. G. V., *tjl.* (se ovan).

Nio kontorsskrivare, tjugunio kanslibiträden, sjuttiosex kontorsbiträden, tretton expeditionsvaktsbiträden.

Avläsning.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Ryberg, W. O.

Kammarsskrivare (21).

Johnson, J. A. G.; O'Konor, K. E.; Hülphers, S. F.

Kontorsassistent (18)

Vakant.

Förste kontorsskrivare (16).

Andersson, K. A.

Mätarkontrollant (20).

Berg, O. A.

Tio uppbördsförmän, tjugua centraluppbördsförmän, åttiofem uppbördsförmän, två kontorsskrivare, fyra uppbördsmanaspiranter, ett kanslibitråde, tre kontorsbiträden, fem biträden, ett expeditionsvaktsbiträde.

Personal vid förvaltningsbyggnaden.

Två värmeledningsförmän, tre portvakter samt (vid 1954 års början) 20 städerskor.

Belysning av gator och allmänna platser.

Elektricitetsverket ombesörjer elektrisk belysning av gator och allmänna platser.

Antalet för gatubelysning avsedda elektriska lampor utgjorde vid 1953 års slut 42,047 st., därav utom glödlampor 171 st. kvicksilverlampor, 863 st. blandljuslampor och 246 st. natriumlampor samt 13 lysrörsarmaturer. Den elektriska gatubelysningen tändes och släckes av stationspersonalen genom ett fjärrmanöversystem, vilket år 1953 visade en brinntid av 3,894 timmar. Tillsynen av gatubelysningen och verkställandet av erforderliga lampbyten ombesörjes av cirka 22 lampskötare.

Stat år 1954. (Offentlig belysning.) Utgifter: driftbudgeten 2,470,000 kr.

Vatten-, gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

Fullständig förteckning över av industriverksstyrelsen antagna gas-, vatten- och elektricitetsledningsentreprenörer återfinnes i telefonkatalogens yrkesregister samt i adresskalendern.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16 (postadress: Stockholm 15; postgirokonto nr 3115); t. 44 09 20 (8,30—16,30, lördagar och dag före helgdag 8,30—14); (efter kontorstid de telefonlinjer, som angivas i telefonkatalogen; jfr ock nedan för vissa tjänstemän). Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri måndag kl. 10.

I gamla tider fanns i Stockholm en institution, »kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader», som bl. a. handlade vissa ärenden rörande hamnen. Dessa kommitterades uppgifter överstogs år 1846 av den då inrättade drätselkommissionen. Under dennas inseende inrättades bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Efter drätselnämndens inrättande år 1864 handlades frågor rörande stadens hamnväsende av denna nämnd. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avlogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, *Stockholms stads hamnstyrelse*, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den cen-

trala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag utfärdades ny instruktion för hamnstyrelsen den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, k. m:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (se sid. 245).

I anslutning till den kommunala omorganisationen år 1940 antog stadsfullmäktige den 23 september samma år ny, av överståthållarämbetet den 3 mars 1941 fastställt instruktion för hamnstyrelsen. Rörande styrelsens sammansättning har k. m:t den 31 januari 1941 fastställt särskilda bestämmelser, vilka i sak överensstämma med de år 1921 viktiga ändringarna.

Genom utslag den 13 januari 1941 har Österbygdens vattendomstol lämnat Stockholms stad tillstånd att till förmån för farlederna genom staden mellan Mälaren och Saltsjön verkställa reglering av vattnets avrinning ur Mälaren. Regleringen skulle verkställas i två etapper, den första avseende en partiell och den andra en fullständig reglering av vattenavrinningen. Arbetena för genomförande av den partiella regleringen blevo i huvudsak avslutade under år 1942.

Handhavandet av småbåts-(lustbåts)styrelsen i hamnen ombesörjes fr. o. m. den 1 januari 1945 av idrotts- och friluftsstyrelsen (se sid. 219).

Hamnstyrelsen handhar skötseln av stadens hamnväsen. Det åligger styrelsen i sådant avseende att sörja för att hamnrörelsens behov av nya hamnanläggningar med tillhörande anstalter, redskap och materiel samt av isbrytarfartyg och dylikt bliva tillgodosedda; att ombesörja nybyggnad, underhåll och förvaltning av hamnens anläggningar och anstalter, husbyggnader, kanaler och slussar; att förvalta hamnens fastigheter och områden; att ombesörja hamnrörelsens drift och handlägga ärenden rörande den

allmänna belysningen å hamnområden; att upprätta och stadsfullmäktiges prövning underställa förslag till taxor å hamnavgifter, avgifter för kvalriggande gods, slussavgifter samt kanal- och broavgifter, hamnordning och andra allmänna trafikföreskrifter samt själv utfärda ordningsföreskrifter och taxor för begagnande av stadens för hamnrörelsen gjorda anläggningar samt redskap och materiel; att uppbära hamnväsendet tillkommande avgifter ävensom att verkställa nybyggnad och ombesörja underhåll av broar samt att öva inseeende över stadens till tullverket upplåtna byggnader, ombesörja deras underhåll och verkställa motsvarande nybyggnader.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av k. m:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av k. m:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter väljer stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Under hamnstyrelsen lyder hamnförvaltningen, vars chef är hamndirektören, vilken har ledningen och överinseeendet av hamnrörelsen och hamnen.

De hamnstyrelsen åliggande uppgifterna handläggs fr. o. m. den 1 januari 1938 under hamndirektören å fem avdelningar, nämligen räkningskassakontoret för räknenskaper, upplåtelse och förvaltning av fastigheter, tomter o. d. och personalärenden, hamnkassakontoret för kassarörelse och uppbörd, hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt maskinavdelningen för underhåll och drift av hamnkranar, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar m. m.

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av k. m:t fastställda den 27 september 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 februari 1919, 1 februari 1924, 3 februari 1928 och 5 juli 1929 (se karta sid. 668). Hamnen består av två i förvaltningshänseende skilda delar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningarna av hamnstyrelsen men i avseende å rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 535). Stockholms hamn har en kajsträcka av 19,559 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,450 hektar och dess markområde 201 hektar. Sammanlagda golvarealen för godsuppläggning i av hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 135,000 kvm. Hamnens järnvägsspår hava en sammanlagd längd av 72,033 m; 10,653 längdmeter kaj är försedd med kranspår. Hamnstyrelsen har 166 kranar.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av ÖÅ 3 mars 1941 (Kf 1940: nr 66). K. brev 31 jan. 1941 med särskild föreskrift rör sammansättningen av Stockholms stads hamnstyrelse (Kf 1940: nr 65). Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923 (Kf 1923: nr 19), med ändr. 1 dec. 1936.

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 41,427,450 kr. (därav engångs 981,700 kr.), dessutom förlagsmedel 2,011,600 kr., kapitalbudgeten 285,000 kr. (engångs), lånemedel, i linjen 7,009,000 kr., inom linjen 210,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 40,529,620 kr.

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Stridsberg, H. A., ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

- ***Lindskog, C. P. F.**, direktör (utsedd av k. m:t).
- Nordin, E. A.**, kontorschef, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
- Ohlin, P. H.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).
- ***Orre, O. S. W.**, direktör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
- ***Sundin, T. W.**, tullpackhusförmän (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.¹⁾

- ***Aronsson, G. A.**, köpman (utsedd av stadsfullm.).
- Gerentz, S. T.**, sekreterare (utsedd av Stockholms handelskammare).
- ***Larsson, E. R.**, ombudsman (utsedd av k. m:t).
- Ljung, A. J. H.**, förrädsarbetare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
- ***Löfgren, H. S.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).
- Odwallius, N. A.**, disponent (utsedd av stadsfullm.).

¹⁾ Vid förfall för ordföranden, hrr Nordin och Orre inträder i första hand suppleanten hrr Löfgren och därefter suppleanterna hrr Odwallius, Aronsson och Ljung samt för de övriga av stadsfullmäktige valda ledamöterna hrr Aronsson, Ljung, Löfgren och Odwallius i nu nämnd ordning.

Hamnstyrelsens delegerade.

Agrenius, G. B., ordf.; Stridsberg, H. A., vice ordf.

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare (se nedan); t. 44 09 20; mottagningstid: 10—11.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av hamnstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Eriksson, E. G., kontorsassistent, ordf.

Lindestam, K. W., kassör.

Sjöquist, D. G., f. d. byrådirektör.

Suppleanter:

Crammer, S. Å. L., ombudsman.

Ericsson, O. E., kamrerare.

Hamnstyrelsens taxekommitté.

Den 16 december 1946 beslöt hamnstyrelsen tillsätta en kommitté av fem ledamöter för att verkställa revision av gällande hamn-, kanal- och slusstaxor i Stockholm. En representant för Stockholms rederiförening skulle deltaga i kommitténs arbete. Val av ledamöter ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm., ordf., Linder, N. H. H., hamndirektör, Lindskog, C. P. F., direktör, Stridsberg, H. A., ombudsman (representanter för hamnstyrelsen); Orre, O. S. W., direktör, stadsfullm. (representant för Stockholms rederiförening).

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare.

Central förvaltning.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.: t. 44 09 20; expeditionstid 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 6,451,700 kr. (därav engångs 59,000 kr.), dessutom förlagsmedel 1,400,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 6,451,700 kr.

Hamndirektör (B 21).

Linder, N. H. H. (förordn. t. o. m. 31/5 1957); mottagningstid: 10—12.

Hamndirektörens kansli.

Sekreterare (31).

Nordström, A. A. T.

Kontorsassistent (18).

Forsberg, Ingrid M.

Förste vaktmästare (13).

Westerdahl, E. O.

En telefonist.

Räkenskapskontoret.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.: t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14), t. 44 09 28 (övriga tider).

Räkenskapskontoret åligger bl. a. att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper, att handhava personalärenden, att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter samt att handhava upplåtelse och förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning.

Instruktion. Instruktion för hamnkamreraren, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923.

Hamnkamrerare (33).

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 10—12.

Förste kammarsskrivare (23).

Nyström, K. G.; Jacobsson, E. H., tjl. (se sid. 227), tf. Larsson, T. A.

Kammarsskrivare (21).

Vakant, tf. Nordström, C.-I.

Kontorsassistent (18).

Farman, C. H., tjl. (se sid. 247), tf. Carlsson, B. J. S.; Hannell, L. B., tjl. (se sid. 123), tf. Westergren, C. E.

En förste kontorsskrivare, en kontorskrivare, två kanslibiträden, ett kontorsbiträde, en expeditionsvakt, ett expeditionsvaktsbiträde.

Hamnkassakontoret.

Katarinavägen 13 A, n. b.; t. 44 09 20; expeditionstid: 9—16 (lördagar och dag före helgdag 9—14); t. 44 09 27 (övriga tider).

Hamnkassakontoret ombesörjer debitering och uppbörd av hamnen tillkommande avgifter med

undantag av hamnavgifter för varor, ankommande från utrikes ort, samt av transitmagasinshyror, vilka avgifter uppbäras av tullverket.

Författningar. Hamntaxa för Stockholm 15 jan. 1953 för tiden till utgången av år 1954 (Kf 1953: nr 4). Bestämmelser ang. uppbörd av hamnavgifter i Stockholms tullhamn, fastställda av hamnstyrelsen 16 dec. 1936, med ändr. 29 nov. 1938. Reglemente för Stockholms stads mätare, fastställt av ÖA 2 april 1903. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av ÖA 7 jan. 1952 (Kf 1952: nr 1), med ändr.

Intendent (28).

Sundmark, O. F.

Förste kammarsskrivare (kassör) (23).

Åberg, P.

Förste kammarsskrivare (23).

Borgstedt, G. V. R.

Kammarsskrivare (21).

Larsson, T. A., tjl. (se sid. 246), *tf.* Farman, C. H.; Aulander, S. E.

Kontorsassistenter (18).

Wallin, C. A.; Ramsin, B.; Hesselgren, K. F.

En *förste kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*, sex *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Hamnkontoret.

Stadsgården 14—16, 2 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 21, 44 09 22 (övriga tider); expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—14.

Hamnkontoret handhar hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden samt övervakar efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 95).

Författningar. Hamnordning för Stockholm, fastställd av ÖA 15 juni 1921, med ändr. (Kf 1924: nr 90; 1948: nr 36). ÖA:s kung. 10 sept. 1937 med föreskrifter om fartbegränsning i allmänna farleder inom Stockholms stads område, med ändr. 9 mars 1938, 21 maj och 31 juli 1947, 13 juni 1950 samt 1 nov. 1951. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av ÖA 18 febr. 1924. Instruktion för hamnmästarna, fastställd av hamnstyrelsen 3 juli 1923. Instruktion för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrel-

sen 14 mars 1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd av hamnstyrelsen 22 dec. 1924. Taxa å hamnlotsavgifter inom Stockholms hamnområde, fastställd av ÖA 22 dec. 1951 (Kf 1951: nr 67). Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av ÖA 1 okt. 1952 (Kf 1952: nr 66). Särskilda taxor för uppläggning av gods i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 20 okt. 1952. Taxa för begagnande av stockar, landgångar, bockar och vedmätt, fastställd av hamnstyrelsen 1 dec. 1936, med ändr. Föreskrifter och taxor för begagnande av hamnkranar och annan hamnmateriel tillhöriga Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 30 maj 1939, med ändr. Taxa å hamnspåravgifter, fastställd av hamnstyrelsen 17 dec. 1938, med ändr.

Hamnkapten (35).

Hermansson, K. A. H. (förordn. t. o. m. ^{31/7} 1956); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 43 70 29 (övr. tider); träffas säkrast 15—16.

Kontorsassistent (18).

Vakant, *tf.* Salvik, E. E.

Hamnmästare.

Planman, G. A. (25); Törnström, G. L. (24); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 22 (övr. tider).

Hamnlotsförman (24)

(förmansarvode 444 kr.).

Tel. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 23 (övr. tider).

Söderman, J. H.

Hamnlotsar (24).

Tel. o. tider, se ovan under Hamnlotsförman.

Nordström, K. E.; Nordgren, P. J.; Larsson, A. B.; Röhl, R. R. E.; Dubois, S. O.; Fränlund, F. E. J.; Sundberg, E. O. G. (Ex.).

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*, en *maskinchef*, en *förste maskinist*, sexton *hamnförmän*, en *motorbåtsförare*.

Isbrytarfartygen.

Stockholms stad äger, sedan isbrytarfartyget »Isbrytaren I» utrangerats två sådana fartyg, nämligen »Isbrytaren II» och »Starkodder». Befälhavare å Isbrytaren II utses för varje gång fartyget sättes i verksamhet.

Motorfartyget »Starkodder».

Tel. 62 26 13 (fartyget), 62 23 96, 61 24 63 (varvet å Djurgården).

Befälhavare (7,140 kr.).

Nylander, R. A. W.

Maskinpersonal (se sid. 247). Övrig personal tillfälligt anställd.

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 4 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30; övriga tider, till vissa tjänstemän, se nedan); expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Hamnbyggnadsavdelningen handhar nybyggnad och underhåll av hamnanläggningar i såväl tullhamnen som frihamnen, ävensom av under hamnstyrelsens förvaltning ställda byggnader, slussar, kanaler och andra anläggningar samt broar. Den 17 december 1943 beslöt stadsfullmäktige att brokonstruktions- och brobyggnadsarbeten skulle successivt, så snart förhållandena det medgäve, sammanföras hos gatukontoret.

Instruktion. Instruktion för överingenjören vid hamnstyrelsens hamnbyggnadsavdelning (hamnbyggnadschefen), fastställd av hamnstyrelsen 29 april 1941.

Överingenjör (hamnbyggnadschef)
(B 17).

Vakant, *tf.* Lundahl, E. J. (förrödn. t. o. m. 31/s 1954); mottagningstid: 14—16.

Förste ingenjörer (B 13).

En vakant, *tf.* Åkermark, J. Hj. T.; en vakant, *tf.* Lundahl, E. J., tjl. (se ovan); en vakant, *tf.* Kullgren, M. F.; mottagningstid: 14—16.

Förste byråingenjör (35).

Enekuhl, T. E.

Byråingenjörer (33).

Kvarnsell, G. B.; t. 42 05 13; Leimdorfer, P.; Kullgren, M. F., tjl. (se ovan), *tf.* Rinkert, J. A. T.

Laboratorieföreståndare (33).

Sabelström, S. C. B.; t. 42 35 55.

Ingenjörer.

Peterson, S. E. (31); Rinkert, J. A. T. (31), tjl. (se ovan), *tf.* Heijkenskjöld, C. L.; Johansson, G. V.; t. 68 04 15 (Mälarvarvet); Lundahl, E. J. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Tall, G. N. A.; Heijkenskjöld, C. L. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Bodin, C.-A.; Bial, F. R. (28); Idestrom, S. A. M. (26); Tall, G. N. A. (26), tjl. (se ovan), *tf.* Gyllfors, L.-G. H.

Intendent (28).

Leijon, R. M.

Biträdande ingenjörer (25).

Almqvist, G. F.; Avander, A. E.; Sjösteen, R. O.; Jurdahl, K. B.; Bodin, C.-A., tjl. (se ovan), *tf.* Lindström, B. E.; Rennfelt, E. G. Hj., tjl.

(se sid. 197), *tf.* Sandberg, R. S.; en vakant, *tf.* Hedström, O.

Underingenjörer (23).

Gustafson, J. I.; Lindström, B. E., tjl. (se ovan); Fridsberg, G. F., tjl. (se sid. 198), *tf.* Andersson, T. C.-G.; Dunger, C.-G.

Underingenjör (9,684 kr.).

Gustafson, E.

Förste kammarsskrivare (23).

Söderkvist, G. A.; t. 44 09 20 (8,30—16,15), 44 09 25 (övr. tider).

Öververkmästare (22).

Schwartz, G. E., t. 43 14 89; Bergström, B. A., t. 61 00 24; Lööf, F. W., t. 43 04 89; Lilja, B. E., t. 62 23 96; Bennbäck, A. I., t. 40 91 05.

Konstruktörer (21).

Johansson, E. A.; Ohlsson, A. G.

Kammarsskrivare (21).

Almqvist, G. E.; t. 68 04 15 (Mälarvarvet); en vakant, *tf.* Malmberg, G. H. E.

Kontorsassistenter (18).

En vakant, *tf.* Forsberg, K. I. E.; t. 61 24 65 (varvet å Djurgården); Niklasson, G. H. R.; Malmberg, G. H. E., tjl. (se ovan), *tf.* Lilliequist, E. E.; Leijä, A. V. J.; Carlsson, B. J. S., tjl. (se sid. 246), *tf.* Liljensjö, K. G.

Fem ritare, ett ritbiträde.

Två förste kontorsskrivare, elva kontorsskrivare, tre kanslibiträden, två kontorsskrivare, två expeditionsvakter, tio förste verkmästare, åtta verkmästare, en förråds-mästare, två bogserbåtsbefälhavare, en förste muddermästare, två muddermästare, tre förrådsförmän, sex förmän, två mättningsbiträden samt (vid 1954 års början) 390 arbetare.

Maskinavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 5 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,45 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); t. 44 09 26 (övriga tider).

Maskinavdelningen handhar maskinella nybyggnader samt drift och underhåll av hamnkranar, kranreparationsverkstäder, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar och slussmaskinerier m. m.

Instruktion. Instruktion för förste ingenjören vid hamnstyrelsens maskinavdelning (maskinavdelningschefen), fastställd av hamnstyrelsen 26 mars 1941.

Förste ingenjör (maskinavdelningschef) (B 13).

Hedlund, P. A.; mottagningstid: 13,30—14.

Ingenjörer.

Emling, E. O. H. (31); Liebenthal, R. T. H. (28);
Heiner, A. (28); Sahlberg, Å. I. (28).

Biträdande ingenjör (25).

Boström, S. E.

Uderingenjör (23).

Söderström, G. W.; t. 44 09 20 (8,45—16,30);
44 09 26 (övr. tider).

Konstruktör (21).

Hagberg, A. H. S.

Kammarsskrivare (21).

Mac Whooll, G. T.

Sex *förste kontorsskrivare*, en *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, ett *kontorsbiträde*, ett *expeditionsvaktsbiträde*, en *ritare*, fem *förste verkmästare*, en *förste maskinist*, två *hissförare* samt (vid 1954 års början) 165 arbetare.

Stadens personhiss vid Söderbergs
Trappor i Stadsgården.
(Stadsgårdshissen.)

Hissen trafikerar varje söckendag, utom lördagar samt midsommar-, jul- och nyårsafton, 6,30—17,30; lördagar samt midsommar-, jul- och nyårsafton 6,30—15,30.

Avgiften för färd i hissen utgör enligt överståthållarämbetets kungörelse den 13 januari 1938 5 öre för uppfärd och 5 öre för nedfärd.

Reglemente m. m. Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs Trappor, fastställt av ÖÅ 18 dec. 1907, med ändr. 13 jan. 1938. ÖÅ:s kung. 31 jan. 1950 ang. öppet-hållande av stadens hiss vid Söderbergs Trappor.

Två *hissförare*.

Slussarna.

År 1634 byggdes i Söderströms södra strömfåra en sluss av trä, vilken därpå åren 1639—1642 ombyggdes och bekläddes med tegel. Den första slussordningen utfärdades i september 1642. Slussen ombyggdes och utvidgades sedan vid flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem). Då slussen sedermera blev för liten för den växande sjöfarten, anlades en ny slussbyggnad i den norra strömfåran och denna, den hittillsvarande slussen vid Karl Johans Torg, blev färdig år 1850.

Sedan stadsfullmäktige den 30 mars 1931 beslutit en genomgripande omreglering av slussområdet vid Karl Johans Torg, har ny sluss anlagts därstädes c:a 45 meter söder om den

tidigare slussgraven, vilken i samband därmed förändrats till avtappningskanal. Samtidigt har slussen överbyggts med fasta broar på en höjd av 5,4 meter över Mälarens medelvattenyta, vilket medfört att slussen numera erhållit en mycket begränsad användning för handelssjöfarten.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) har anlagts i samband med Hammarbyledens utförande. Den öppnades provisoriskt den 1 maj 1926 och invigdes den 25 november 1929.

I sammanhang med utförande av en farled mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka) har en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst 1,5 meters djupgående) av staden anlagts i Sicklasundet. Denna öppnades för trafik den 1 oktober 1930.

Slusskontoret vid Karl Johansslussen.

Karl Johans Torg, Sö.; t. 43 43 13; tider för slussning under tiden den 1 januari—den 30 april och den 1 oktober—den 31 december söckendagar mellan klockan 7—13 och 14—17 (sön- och helgdagar hålles slussen stängd), under tiden den 1 maj—den 30 september alla dagar 7—23.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genomfart av Karl Johansslussen fastställd av k. kommerskollegium 15 sept. 1953 att gälla t. v. intill utgången av år 1958 (Kf 1953: nr 44). Ordningsföreskrifter för Karl Johansslussen, fastställda av ÖÅ 6 april 1936.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sö.; t. expeditionen: 40 93 49; slussvakterna: 41 14 27; expeditionstid: hela dygnet.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genomfart av Hammarbyslussen fastställd av k. kommerskollegium 15 sept. 1953 att gälla t. v. intill utgången av år 1958 (Kf 1953: nr 44). Föreskrifter för trafikerande av Hammarbyleden, fastställda av ÖÅ 16 mars 1944, med ändr.

Slussförmän (15).

Haglund, F. E.; Englund, K. G. P.; Nylander, R. A. W., tjl. (se sid. 247), tf. Nilsson, A. G.

En *förste kontorsskrivare* (pers. tillägg 708 kr. för år), fyra *slussvakter*.

Sicklaslussen.

Tel. 42 08 46; expeditionstid: alla dagar 8—18.

Taxa. Taxa å avgifter för genomfart av Sicklaslussen fastställd av k. kommerskollegium 15 sept. 1953 att gälla t. v. intill utgången av år 1958 (Kf 1953: nr 44).

En *slussvakt* (fri bostad).

Kanalerna.

Till hamnstyrelsen höra tre kanaler, Ålkistans kanal, Djurgårdsbrunnskanalen och Karlbergskanalen.

Ålkistans kanal.

Sedan landsvägsbron över Ålkistekanalens år 1936 ersatts med fast bro, hava avgifterna för passage genom kanalen bortfallit.

Djurgårdsbrunnskanalen.

Tel. 60 81 54.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begagnande av Djurgårdsbrunnskanalen fastställd av k. kommerskollegium 31 juli 1952, med av k.

kommerskollegium 20 juli 1953 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1958 (Kf 1952: nr 45, 1953: nr 33). Ordningsföreskrifter för bron över Djurgårdsbrunnskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924, med ändr. 28 april 1947.

En brovakt.

Karlbergskanalen.

Tel. 51 47 37.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begagnande av Karlbergskanalen fastställd av k. kommerskollegium 31 juli 1952, med av k. kommerskollegium 20 juli 1953 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1958 (Kf 1952: nr 45, 1953: nr 33). Ordningsföreskrifter för bron över Karlbergskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924.

En brovakt.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset en gång i månaden kl. 15.

Stadsfullmäktige beslöt den 1 juni 1907 att för skötseln av det samtidigt beslutade slakthuset inrätta *Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse*. Den 16 december 1907 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. år 1909 åt styrelsen även uppdraga förvaltningen av stadens saluhallar och på torgen uthyrda försäljningsplatser m. m.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har bl. a. att ombesörja de förvaltningsuppgifter, som numera obligatoriskt åvila staden jämlikt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 11 maj 1934. Styrelsen har till uppgift: att handhåva förvaltningen dels av slakthuset med tillhörande besiktningssbyrå och destruktionsanstalt, marknadsplats för kreaturshandel, partikötthall samt kyl- och fryshus, dels av stadens saluhallar och salutorg; att främja och organisera tillförseln av livsfrönödenheter till huvudstaden och handeln med sådana frönödenheter därstädes samt i övrigt vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande föreskrifter tillkomma styrelsen; att avgiva förslag till taxor och reglementen, som skola fastställas av statlig myndighet, samt i övrigt utfärda taxor, reglementen och ordningsföreskrifter, som erfordras för de under styrelsen lydande anstalterna samt att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning ankomma på styrelsen eller åt styrelsen av stadskollegiet överlämnas.

Åt styrelsen har jämnväl uppdragits att handlägga ärenden rörande tillämpning av butikstängningslagen den 21 juli 1948.

Rörande styrelsens befattningsmän med vissa kris-tidsärenden, se sid. 255.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter. Tre av dessa ledamöter jämte tre suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Stockholms läns och stads hushållningssällskap utser därjämte för ett år i sänder en ordinarie ledamot och en suppleant. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Chef för de under styrelsens förvaltning lydande anstalterna

är direktören, för vilken särskild av slakthus- och saluhallsstyrelsen utfärdad instruktion gäller.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 67). Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens direktör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 45).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 3,485,511 kr. (därav engångs 288,970 kr.), dessutom förlagsmedel 280,470 kr., kapitalbudgeten 7,000 kr., lånemedel, i linjen 100,000 kr., inom linjen 415,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 3,552,800 kr.

Slakthus- och saluhallsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Hännestrand, P. E. S.**, disponent.

Övriga ledamöter.

Carbell, E. E. E., byråchef, stadsfullm.

Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E., handelsidkarska.

Österberg, T. L., disponent (utsedd av hushållningssällskapet).

Suppleanter.¹⁾

***Canholm, C. E.**, köpman, stadsfullm.

Carlsson, A. A., ombudsman.

Gustafsson, E. V., charkuteriarbetare.

Ridder, S. K. J., trädgårdsmästare (utsedd av hushållningssällskapet).

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall ordföranden och fru Ekdahl ersättas av suppleanten hr Canholm samt vice ordföranden och ledamoten hr Carbell av suppleanterna hrr Gustafsson och Carlsson i nämnd ordning. Därast denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i styrelsen resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Gustafsson, 2) hr Canholm och 3) hr Carlsson.

SIS

Sekreterare

(1,380 kr. utan rörligt tillägg).

Dahlén, S. G., fastighetssekreterare (se sid. 157).

Slakthus- och saluhallsstyrelsens delegerade.

Delegerade för butikstängningsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.; Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.

Delegerade för byggnadsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 192).

Förvaltning och anstalter.**Huvudkontoret.**

Kungsgatan 67 C, 3 tr. (postadress: Stockholm 1; postgirokonton nr 1133); t. 10 41 93, 10 41 97, 20 24 01, 20 24 02, resp. tjänstemän, se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens kamrerare, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 31).

Stat år 1954. (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 434,193 kr., (därav engångs 258,970 kr.), dessutom förlagsmedel 280,470 kr., kapitalbudgeten 7,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 182,200 kr.

Direktör (B 19).

Karlöf, J. I. (förordn. t. o. m. ^{30/11} 1958); t. 10 41 93, 20 24 01; träffas efter överenskommelse.

Kamrerare (28).

Frost, S. E.; t. 20 24 02; träffas efter överenskommelse.

Förste kammarsskrivare (23).

Sjöstadius, S. A. O.; t. 10 41 97.

Kontorsassistent (18).

Lindqvist, C. F., tjl. (se sid. 253), *tf.* Friedner, L. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Lindstedt, Ingegerd A.; t. 10 41 93.

Entt kanslibiträde, en expeditionsvakt.

Slakthuset m. m.

Enskede (postadress: Stockholm 1). Tel.: kontoret 49 47 47. Expeditionstid 8—15, lördagar och dag före helgdag 8—13; slakthallarna hållas öppna vardagar utom lördagar 7—11 (stora slakthallen) och 11—15 (lilla slakthallen), (vid behov kan förlängning av dessa tider medgivnas); kyl- och fryshusen 6,30—9, 12—15,30, lördagar 6,30—8,30, 11—13; köttbesiktningsbyrån vardagar utom lördagar 9—11; övriga lokaler 7—15,30, lördagar 7—12. Resp. tjänstemän, se nedan, och i övrigt telefonkatalogen.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning angående köttbesiktning och slakthus möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt den då bildade slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakthusväng infördes därefter i Stockholm den 8 februari 1912.

Enligt nu gällande lag av den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus innefattar slakthusväng förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid stadens offentliga slakthus. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Slakthusväng må beslutas skola gälla, sedan offentlig slakthus, enligt av medicinalstyrelsen gillad plan, blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen föranstaldad avsyning godkänt samt under villkor att genom stadens försorg och på dess bekostnad anställas de besiktningsveterinärer och vidtagas de övriga åtgärder, som för slakthusets behöriga skötsel äro nödiga. Inom område, där slakthusväng gäller, må icke till människoföda avsett färskt kött saluhållas, utbudas, användas eller förvaras, med mindre djuret slaktats i offentlig slakthus eller kontrollslakteri. Denna föreskrift har trätt i tillämpning den 1 januari 1939. Enligt särskilda beslut av k. mt får dock kött av djur, som slaktats på vissa skärgårdsöar, säljas i Stockholm, sedan besiktning av köttet skett vid slakthusets köttbesiktningsbyrå. Veterinärstyrelsen har fr. o. m. den 1 juli 1947 övertagit medicinalstyrelsens befattning med samtliga frågor rörande slakthusväsendet. Ersättning för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för platser i kyl- och fryshusen, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset

slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel i blå färg med orden »Statskontroll nr 1, Sverige» och ovanför denna stadens vapen.

Samtidigt med slakthustvånget infördes köttbesiktningstvång, innefattande förbud att saluföra till människoföda avsett kött, därest icke köttet blivit godkänt vid besiktning av veterinär. Besiktningen av till staden införd kött förlades år 1912 till två köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. Dessutom öppnades år 1924 en köttbesiktningsbyrå vid Norrtulls fraktdogsstation. Vid slakthuset inrättades en köttbesiktningsbyrå år 1933, och i samband härmed nedlades de två först anordnade besiktningsbyråerna. Sedan Norrtullsbyrån indragits den 1 januari 1939, sker all besiktning av icke kontrollslaktat kött vid slakthuset.

Det vid slakthusets besiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes oval stämpel i röd färg, därest köttet företetts för besiktning med vissa vidhängande organ, samt i annat fall rektangulär stämpel i röd färg. Därest köttet får försälas i Stockholm, skall vid stämpeln anbringas siffran »1» i röd färg.

Kött, som vid besiktning befinnes otjänligt till människoföda, skall genom besiktningsveterinärs försorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller på annat sätt oskadliggöras. Destrueringen av hälsovådligt kött skedde, innan den för ändamålet byggda destruktionsanstalten vid slakthuset togs i bruk i september 1937, vid Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta.

Kontroll över den sanitära beskaflenheten av i staden saluhållet kött samt importerat kött verkställs av hälsovårdsnämnden (se sid. 480).

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Tillförsel av djur sker dels per järnväg genom den staden tillhöriga, av statens järnvägar trafikerade N y b o d a—E n s k e d e j ä r n v ä g, dels ock landsvägsledes. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och utfodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Veterinärer vid slakthuset förordnas av veterinärstyrelsen efter hörande av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Författningar m. m. Lag 11 maj 1934 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändr. (se Kfh 1946; sid. 804; Svf 1948; nr 122). K. brev till ÖÅ 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentlig slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. K. mts kung. 2 maj 1947 om överflyttande av vissa medicinalstyrelsen givna uppdrag och befogenheter å veterinärstyrelsen. Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och för köttbesiktningen m. m. inom staden, fastställd

av veterinärstyrelsen 13 jan. 1953 (Kf 1953: nr 1). Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av SF 15 okt. 1917, med ändr. 10 maj 1929, 19 april 1932, 22 maj 1936, 21 maj 1937, 18 mars 1938, 27 sept. 1940 och 26 sept. 1951. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av ÖÅ 4 dec. 1911, med ändr. 31 dec. 1924 och 31 juli 1936. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av ÖÅ 23 jan. 1912, med ändr. 31 dec. 1924. Instruktion för förste veterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 5 okt. 1911 (Kf 1911: nr 96). Instruktion för driftsingenjören vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 32).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 1,993,952 kr. (därav engångs 30,000 kr.), kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 100,000 kr., inom linjen 415,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 2,096,600 kr.

Förste veterinär (34).

Vakant.

Driftsingenjör (33).

Nelson, L. J. K.; t. 49 00 58.

Veterinär (30).

Petrelus, T.

Förste kammarskrivare (23).

Vakant, *tf.* Lindqvist, C. F.; t. 49 47 47.

Uderingenjör (23).

Albrecht, C. W.; t. 49 00 58.

Maskinmästare (19).

Smith, P. J.; Stridh, B. O. H.

Slakthusinspektör (18).

Dahlin, K. J.; t. 49 00 54.

En vaktmästare, ett kanslibiträde, en laboratris, två mikroskopister.

Saluhallar och salutorg.

Expeditionen.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 C, 2 tr. (postadress: Stockholm 1); t. 10 41 91, 10 41 97, resp. tjänstemän se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens inspektör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 33).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 1,057,366 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,274,000 kr.

SIS

Inspektör (26).

Svanbom, S. O.; t. 10 41 91; träffas säkrast 11—11,30.

Kammarsskrivare (21).

Vakant, *tf.* Holmberg, B. L.; t. 10 41 91.

Maskinmästare (19).

Vakant; t. 10 60 18.

Hallmästare (18).

Grönstedt, E. G.; t. 10 41 91.

Partikötthallen.

Enskede (postadress: Stockholm 1); hallen hålles öppen för försäljning 6—16 (lördagar och dag före helgdag 6—14).

Denna hall, som byggdes år 1936 för att åstadkomma en centralisation av partihandeln med kött, innehåller en stor försäljningslokal jämte kylrum samt kontorslokaler. Hallen är sedan den 1 april 1944 uthyrd till Sveriges slakteriförbund.

Partifiskhallen.

Blekholmsgatan, C.; hallen hålles öppen för försäljning 6—12.

År 1910 öppnades en provisorisk hall för partiförsäljning av färsk fisk och skaldjur. Sedan lokalerna på grund av den starkt ökade omsättningen visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i fiskhallens närhet ett försäljningsskjul, varjämte under år 1932 en utvidgning av hallen vidtogs.

De provisoriska byggnaderna ersattes år 1939 med en ny partihall, som i bottenvåningen inrymmer försäljningslokaler, i källaren kyl- och frysrum samt en trappa upp kontorslokaler.

Stadga. Stadga för partifiskhallen, fastställd av ÖÅ 18 mars 1939, med ändr. 19 juni 1942.

Partihallen för trädgårdsprodukter. (Klarahallen.)

Klara Strand, C.; t. 10 98 14; hallen hålles öppen för försäljning: 1 nov.—31 mars 6,30—16; under övriga delar av året 6—16.

Denna hall, som öppnades den 1 juni 1933, är avsedd för partihandel med trädgårdsprodukter. I bottenvåningen finnas saluplatser samt i källaren förvaringslokaler.

Stadsfullmäktige hava den 17 juni 1946 godkänt ett förslag till tillbyggnad av Klarahallen samt anvisat medel för ändamålet. Byggnadsföretaget har emellertid ännu ej kunnat påbörjas.

Partiprisnoteringar sätts genom en särskild noteringskommission (se sid. 255).

Stadga m. m. Stadga för Klarahallen, fastställd av ÖÅ 10 maj 1933, med ändr. 23 maj 1934 och 19 juni 1942. Slakthus- och saluhallsstyrelsens taxa å avgifter inom Klarahallen 20 juni 1933.

Centralsaluhallen.

Kungsgatan 67 C, C.; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 7—18; partiförsäljningen börjar kl. 7; minuthandeln kl. 8.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järvnätsnät, innehåller dels partihandelslokaler, dels kylrum och andra förvaringslokaler för olika slag av livsmedel. Bottenvåningen upptages av salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor. Dessutom finnas till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens huvudkontor och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker.

Stadga m. m. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av ÖÅ 14 dec. 1912, med ändr. 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen 2 nov. 1917, med ändr. 14 sept. 1920.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Prov. saluhall å Hötorget med ca 80 förs.-platser.
Östermalms saluhall » 104 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget har flyttats till kajen vid Kornhamnstorg och inrett för handel även med kött, specerier och grönsaker. Salustånden utgöra 30 st.

Ovanstående hallar hållas öppna samma tider, som gälla för butikshandeln i Stockholm.

Salutorg.

Den 15 oktober 1917 beslöto stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning och att upplåtna försäljningsplatser skulle avgiftbeläggas. Styrelsen bemyndigades därjämte att bestämma och uppbära utgående avgifter. Bestämmelser angående upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Salutorg med fasta försäljningsplatser: Odenorget; med tillfälliga försäljningsplatser: Klaratorgen, Hötorget, Östermalmstorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen.

Samtliga salutorg äro avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter (svenska), blommor, julgranar, hemslojdsalster m. m.

Angående tiden för torghandelns bedrivande är följande stadgat:

För Odenorget med *fasta försäljningsplatser* gälla samma tider som för butikshandeln i Stockholm.

För de *tillfälliga torgplatserna* gälla följande tider:

Å Klaratorgen får handel pågå alla vardagar kl. 6—16 under tiden april—oktober samt kl. 6,30—16 under övrig del av året. Minut-handel får dock icke äga rum före kl. 8.

Å Hötorget, Östermalmstorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen må handel äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 8—18 utom å lördagar, då handeln med övriga varuslag än färsk frukt och levande blommor slutar kl. 17. Under den övriga delen av året pågår torghandeln kl. 8—16.

Författningar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av ÖÅ 26 maj 1933, med ändr. 31 juli 1936, 28 april 1939, 15 april 1940, 19 juni 1942 och 13 juli 1943 (Kf 1948: nr 50). ÖÅ:s kung. 27 dec. 1947 ang. handläggning av vissa ärenden i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (Kf 1947: nr 93). Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, utfärdad av slakthus- och saluhallsstyrelsen 6 aug. 1918 (Kf 1934: nr 18), med ändr. 17 april 1934, 16 juni 1942 och 15 febr. 1952 (Kf 1952: nr 10).

Noteringskommission för partiprisnoteringar å trädgårdsprodukter.

Enligt slakthus- och saluhallsstyrelsens beslut upprättas regelbundna efterhandsnoteringar rörande partipriser å frukt, bär och grönsaker, som försälas i Klarahallen och å Klaratorgen. Erforderliga prisuppgifter införskaffas från ett flertal försäljare å dessa platser, varefter uppgifterna efter verkställd bearbetning överlämnas till en av styrelsen för ändamålet tillsatt noteringskommission, bestående av fem ledamöter och fem suppleanter, vilka utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Noteringarna sättas och offentliggöras i regel enligt följande plan.

Under tiden 16 dec.—28 febr. varje fredag, 1—31 mars och 1 okt.—15 dec. varje tisdag och fredag samt 1 april—30 sept. alla söckendagar utom lördagar. Skulle helgdag infalla å tisdag eller fredag under tid, då endast en eller

två noteringar sättas i veckan, förflyttas noteringen till närmast föregående eller efterföljande dag.

Ledamöter.

Karlöf, J. I., direktör, ordf.; **Johansson, E. O.**, trädgårdsmästare (för hyresgästföreningen i Klarahallen); **Westling, K. E.**, trädgårdsmästare (för Stockholms Handelsträdgårdsmästareförening); **Eriksson, J. M.**, köpman (för föreningen Stockholms potatis- och grönsaksgrossister); **Olsson, C. G.**, köpman (för Stockholms spekeri- och livsmedelshandlareförening); **Gratner, S. E.**, disponent (för Stockholm-Uppsala Trädgårdscentral, förening u. p. a.).

Suppleanter¹⁾: **Svanbom, S. O.**, inspektör; **Bergman, S. G.**, trädgårdsmästare; **Fredriksson, J. P.**, handelsträdgårdsmästare; **Hedén, K. A.**, köpman; **Wunger, R. G.**, köpman; **Lundqvist, E. A.**, lagerchef.

Kristidsförvaltningen.

Expedition: Kungsgatan 76, ingång från Vintervägen 27 (postadress: Stockholm 1; telefoner: föreståndare 11 77 33, expedition 21 06 23).

Kontorstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); **expeditionstid** för allmänheten: 8,30—15,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

I samband med utbrottet av andra världskriget infördes genom lagen den 15 juni 1939 skyldighet för kommunerna i riket att bl. a. fullgöra sådana uppgifter, som voro erforderliga för att fylla befolkningens eller produktionens behov av viktiga förnödenheter. Handhavandet av nämnda uppgifter ankommo å kommunala kristidsnämnder. Den 31 augusti 1940 utfärdades kungörelse rörande kristidsnämnd för Stockholms stad, vilken kungörelse var gällande till och med utgången av år 1949.

Genom under år 1949 ändrad lagstiftning bereddes möjlighet för kommun att uppdraga åt annan kommunal myndighet än kristidsnämnd att fullgöra de uppgifter, som ankomma på sådan nämnd.

Stockholms stadskollegium uppdrog den 22 december 1949 med anledning härav åt slakthus- och saluhallsstyrelsen att fr. o. m. den 1 januari 1950 fullgöra de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Samtidigt bemyndigades slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa överenskommelse med statens livsmedelskommission om fullgörandet av vissa uppgifter av kristidsstyrelsekaraktär, avseende licensgivningen av kaffe och handläggningen av vissa personkortsärenden. Sedan kafferansone-

¹⁾ Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.

ringen upphört i augusti 1951 och personkorten upphört att gälla fr. o. m. den 1 januari 1953, är dessa kristidsstyrelseuppgifter nu avvecklade.

K. m:t bemyndigade den 30 mars 1951 dels bränslekommissionen att låta utfärda nya bränslelicenser för hushållsförbrukare dels överståhållarämbetet att med Stockholms stad träffa överenskommelse om att bränsleärendena skulle handläggas av den kommunala myndighet i Stockholm, som fullgör de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Med anledning härav beslöt stadskollegiet den 26 juni 1951 bemyndiga slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa ifrågavarande överenskommelse. Arbetsuppgifterna ha varit att utfärda bränslelicenser och handlägga övriga ärenden, som sammanhängt med bränsleransoneringen. Den avdelning inom kristidsförvaltningen, som handlagt bränsleärendena, är bränslekontoret. Dess arbetsuppgifter

äro numera, sedan bränsleransoneringen upphört i januari 1953, slutförda.

Stat år 1954. Utgifter, driftbudgeten 400,000 kr. (engångs).

Författningar. K. kung. 8 sept. 1939 om kristidsnämnder m. m., med ändr. Lag 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter, med ändr. K. kung. 6 sept. 1939 med förordnande jämlikt 1 § lagen den 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Kristidsförvaltningens expedition.

Föreståndare (12,600 kr.).

Nilsson, E. B.; t. 11 77 33.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, C.; t. 10 56 38; expediti-
ons-tid: 10—15, lördagar och dag före helg-
dag 10—12.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta *Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd*, en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda, stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 september 1867, och ny sådan utfärdades den 8 februari 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 fastställdes ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) för nämnden den 19 mars 1920. Nu gällande instruktion är utfärdad den 20 november 1940.

Handels- och sjöfartsnämnden har bl. a. att: ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet även- som stadens nämnder göra de framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövliga; pröva behov av och antaga mäklare; återkalla mäklares uppdrag; uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen; vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet; efter anmodan av överståthållarämbetet yttra sig i fråga angående behov av notarius publicus samt då sådan eller biträdande notarius publicusbefattning förklarats ledig, avgiva yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet; vaka över gällande författnings- efterlevnad i avseende å mäklares, dispaschörs och dispaschörsassistenters tjänsteutövning ävensom över att notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskild förordnad vikarie fullgöra dem åvilande skyldigheter, ägande nämnden för sådant ändamål från dessa befattningshavare infor- dra upplysningar rörande förhållanden i tjän- sten; vid tvist mellan notarius publicus och den- nes ersättare medla mellan dem samt då tvisten gäller storleken av arvode avgöra tvisten samt

att i övrigt handhava de uppgifter, som enligt lag eller författning ankomma å nämnden.

Det åligger nämnden att inom sitt förvalt- ningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskolle- giet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stads- fullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningsskyldighet nämndens ar- betsområde faller (borgarrådet för industriroteln), äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av OÅ 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 68, 1947: nr 80).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 6,622 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens leda- möter.

Ordförande.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Vice ordförande.

Johansson, K. Albin A., direktör.

Övriga ledamöter.

*Aastrup, N. G. E., direktör, stadsfullm.

*Anderson, Carl Albert, direktör, stadsfullm:s ordf.

*Apelqvist, K. A. S., försäkringsdirektör.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.

Carlsson, C. W., direktör, stadsfullm.

*Högberg, P. E., direktör.

*Larsson, E. R., ombudsman.

Lindquist, C. C. N. N. Ch., direktör.

*Söderberg, R. O., generalkonsul.

Österberg, S. E., kommerseråd.

Sekreterare (1,320 kr.).

Lindström, O. W., börschef; t. 110656, 105638 (expeditionen).

Ett skrivbiträde.

Revisorer.

Gemensamma för stadskollegiet m. fl. (se sid. 121).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara sysselman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Författning. K. mäklareordningen 9 juni 1893, med tillägg och ändr.

Mäklare.

Grenstedt, A. V. (spannmål, foder m. m.); Hornsgatan 26, Sö.; t. 41 57 99, 41 58 00.

Jønnel, C. E. R. (spannmål, frö, foderämnen m. m.); Drottninggatan 11, C.; t. 10 83 50, 10 85 00, 11 07 00.

Notarii publici.

Notarii publici i Stockholm antagas av överståthållarämbetet till det antal, som k. m:t efter hörande av handels- och sjöfartsnämnden bestämmer. Då notarius publicusbefattning blivit ledig, skall överståthållarämbetet bl. a. från nämnden inhämta yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet. Notarius publicus är skyldig att, då han därtill anlitas, upptaga protest enligt växellagen och checklagen. Det åligger även

notarius publicus att inom staden företaga andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda förrättningar ankomma på honom; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock, då han därom anmodas och förrättningen kan företagas inom staden; att bestyrka namnunderskrifter, avskrifter och andra uppgifter rörande innehållet i företedda handlingar; att såsom vittne närvara vid tillslutande eller öppnande av förvaringsrum ävensom vid åsättande eller borttagande av förseglung; att kontrollera lotteridragningar samt verkställa utlottningar angående obligationer, aktier och andra värdehandlingar; att eljest efter företagens kontroll eller undersökning avgiva förklaring rörande därvid iakttaget förhållande; att upptaga förklaringar rörande förhållanden av rättslig eller ekonomisk betydelse ävensom till tredje man överlämna förklaringar av sådan art samt att bekräfta, att myndighet eller person är behörig att företaga viss tjänsteåtgärd eller att någon intager viss tjänsteställning, innehar viss kompetens eller rättsligen är behörig att företräda annan. Han bör tillika, när så ske kan, åtaga sig att bestyrka riktigheten av översättningar. Notarius publicus är behörig att jämväl utom staden verkställa förrättning, som härförut angivits. För varje notarius publicus skall finnas en ersättare (biträdande notarius publicus). Biträdande notarius publicus förordnas av överståthållarämbetet för en tid av tre år. — Vid tillsättning av sådan tjänst skall iakttagas att, innan handels- och sjöfartsnämnden avgiver yttrande, tillfälle skall beredas vederbörande notarius publicus att yttra sig i ärendet.

I vissa fall kan även tillfällig vikarie för notarius publicus eller biträdande notarius publicus förordnas.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Stadga. K. stadga 18 maj 1945 om notarius publicus (Kf 1945: nr 56).

Notarii publici.

Hasselgren, C. L. L.; Drottninggatan 4, C.; t. 10 00 66 (expeditionen), 23 21 35 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Hasselgren, L. A.

Östberg, C. A.; Drottninggatan 18, C.; t. 10 43 04, 11 34 81; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Östberg, L. F. P.

Flodin, H. A. A.; Brunkebergstorg 15, C.; t. 10 17 71 (expeditionen), 10 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Holmberg, P. Å. F.

Steuch, B. A. A. M.; Västra Trädgårdsgatan 4 B, C.; t. 10 14 06 (expeditionen), 10 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Oldenburg U.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt 187 § sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd av dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt 218 § sjölagen skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Dessutom har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Slutligen tillkommer dispaschören viss befattning med bestämmande av s. k. distansfrakt samt redaransvarets begränsning. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 med däri genom k. kung. den 2 juni 1933 vidtagna ändringar

skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. I vardera av nämnda städer skall tillika anställas en dispaschörs-assistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt av k. m:t utfärdad taxa.

Författningar. K. stadga 10 nov. 1911 ang. dispaschörsväsendet, med ändr. Lag 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister. Sjlagen 12 juni 1891, 129, 213, 214, 215, 218, 261, 326, 329, 330 §§. Taxa på arvode åt dispaschörer, utfärdad av k. m:t 19 jan. 1883.

Dispaschör.

Hasselrot, P. G.; Slussplan 5, 2 tr., C. 9—12, 13—16 (lördagar 9—13); t. 11 36 44, personligen 21 53 45.

Dispaschörsassistent.

Krook, K. N. E.

Stockholms stads hemvärnsnämnd.

Hemvärnsnämnden.

Adress och mottagningstid: se nedan under ordföranden och sekreteraren.

Genom k. kung. den 31 maj 1940 tillkommo bestämmelser om hemvärdnet.

Hemvärdnet, som utgör en del av armén, består enligt nu gällande k. kung. den 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen) av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och arbetsplatsen. Hemvärdnet indelas med hänsyn till sina uppgifter i *allmänt hemvärn* och *driftvärn*. Allmänna hemvärdnet verkar för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och driftvärnet för det omedelbara skyddet av statliga eller kommunala myndigheters eller enskilda företags egna anläggningar och arbeten. För allmänna hemvärnets organiserande indelas försvarsområdena i *hemvärnskretsar*. Hemvärnskretsarna indelas i *hemvärnsområden*. Den omedelbara ledningen av allmänna hemvärdnet utövas inom varje hemvärnsområde av en hemvärnschef, vilken i vad avser organisationen och utbildningen närmast är underställd kretshemvärnschefen. I övrigt lyder han i militärt hänseende under försvarsområdesbefälhavaren. Under hemvärnschefen lyder hemvärnspersonalen inom hemvärnsområdet. Hemvärnets personal utgöres av hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter, vilka vid tjänstgöring i driftvärnet benämnas driftvärnsmän, extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter samt av hemvärnsveteraner och musikhemvärnsmän. Till hemvärnsmän räknas jämval allt hemvärnsbefäl.

Enligt hemvärnskungörelsen må förordnande för hemvärnschef samt för personal (hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter), som icke förut tillhör hemvärdnet, icke utfärdas, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle att yttra sig över hans allmänna lämplighet för uppgiften. Ej heller må med visst undantag antagning av driftvärnsmän (extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter) ske, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle yttra sig i ärendet. Dyligt yttrande må avgivas antingen av drätselkammaren, kommunalnämnden eller motsvarande organ eller ock av särskild nämnd, som må hava för ändamålet särskilt tillsatts, eller av annan kommunal myndighet, åt vilken kommun må

hava uppdragit handläggningen av sådana frågor. Sådant kommunalt organ har rätt att utse högst två representanter i den av hemvärnsområdets samtliga hemvärnsmän och extra hemvärnsmän utsedda förtroendenämnden.

Stadsfullmäktige beslöt den 28 juni 1940 att utse dylik särskild nämnd, kallad *Stockholms stads hemvärnsnämnd*. Nämnden består enligt samma beslut av fem för ett år valda ledamöter. Ordförande och vice ordförande utses årligen inom nämnden.

Då hemvärdnet utgör en del av lantförsvaret, har det principiellt ansetts ankomma på kronan att bestrida de kostnader, som äro oundgängliga för att hemvärdnet skall kunna erhålla en effektiv organisation. Stadsfullmäktige hava dock ansett sig böra lämna bidrag till vissa med verksamheten förenade kostnader av allmänt social natur.

Författningar. K. kung. 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen), med ändr. (Svf 1953: nr 509).

Stat år 1954. Utgifter: driftbudgeten 23,483 kr.

Hemvärnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Abard, G. S., direktör; träffas Fastighetsaktiebolaget Socialen, Drottninggatan 27, C. efter överenskommelse per tel. 21 52 08.

Vice ordförande.

Nordenfelt, B., redaktör.

Övriga ledamöter.

Englund, P.-O., redaktör, stadsfullm.

Josephson, G., grosshandlare.

Törnqvist, J. E., kontrollör, stadsfullm.

Revisorer.

Gemensamma för direktionen för stadens rätts- och polisväsen m. fl. (se sid. 65.)

Sekreterare (1,320 kr.).

Calmfors, S. H., tf. stadsplanesekreterare (se sid. 188); träffas efter överenskommelse per tel. 54 03 60 (tjänsterum) eller 32 18 54 (bostad).

Direktionen för Stockholms stads rätts- och polisväsen.

Se sid. 64.